

Kasvinterveyden yleinen valmiussuunnitelma

Sisällysluettelo

1. Johdanto	5
1.1 Valmiussuunnitelman tavoite ja käyttö	5
2 Kustannukset ja resurssit	7
2.1 Tilat	7
2.2 Tarvikkeet	8
2.3 Henkilöstöresurssit	9
2.3.1. Ruokavirasto	9
2.3.2 Elinvoimakeskukset	10
2.3.3 Muut organisaatiot ja tahot	11
2.3.4 Ostopalvelut	12
3. Viestintä	13
4. Koulutus / Osaamisen varmistaminen	17
5. Toimenpiteiden vaiheet	18
6. Valmiussuunnitelman käyttöönotto	19
6.1 Valmiussuunnitelma otetaan käyttöön seuraavissa tapauksissa	19
6.2 Valmiustason nostaminen ennen virallista vahvistusta	19
6.3 Karanteenituhoojaesiintymän virallinen vahvistaminen	19
6.4 Valmiusryhmän perustaminen	21
6.4.1 Valmiusryhmän kokoonpano, tehtävät ja vastuunjako	21
6.4.2 Valmiusryhmän ja alaryhmien tehtävät	23
6.4.3 Valmiusryhmän toimintaperiaatteet	26
6.5 Linjatason tilanneryhmä	27
6.6 Tuhoojatapaus Ahvenanmaalla	27
6.7 Mahdollisia haasteita	28
6.8 Tuhoojaesiintymä valtioiden rajalla	28
7. Alkuvaiheen toimenpiteet tuhoojan leviämisen estämiseksi	29
7.1 Kasvien ja kasvituotteiden hävittäminen	29
7.2 Siirtämisen kieltäminen väliaikaisella markkinointikiellolla	29
7.3 Jäljitykset ja takaisin veto	30
8. Rajatun alueen perustaminen	30
8.1 Tapaukset, joissa rajattua aluetta ei perusteta	30
8.2 Kartoitus rajatun alueen muodostamiseksi	31
8.2.1 Alueiden maankäyttöä, kasvillisuutta ja hallintaa koskevat tiedot	32
8.2.2 Toimijan avustusvelvollisuus ja tiloihin pääsy	33
8.2.3 Tietojärjestelmät	33
8.2.4 Kartoitusmenetelmät	34
8.3 Päätös rajatun alueen perustamisesta	36

8.4 Torjuntapäätökset	36
8.5 Korvauspäätökset	37
9. Toimenpiteet saastuneella alueella	38
9.1 Puiden hävittäminen	39
9.2 Muun kasvimateriaalin hävittäminen.....	40
9.3 Muun materiaalin hävittäminen.....	40
9.4. Laboratorionäytteet poistetusta materiaalista	41
9.5 Desinfiointi ja torjunta.....	41
10. Toimenpiteet puskurialueella	44
11. Rajatun alueen kartoitukset	44
12. Rajatun alueen lakkauttaminen.....	45
13. Raportointi ja avustushakemukset EU:lle	45
14. Keskeisiä termejä ja toimijoita	47
15. Liitteet	50
Liite 1. Tavanomaiset tarvikkeet	50
Liite 2. Tilannekuva.....	52
Liite 3. Kenttätiedon keruun tehtävälista	54
Liite 4. Kasvinterveydellisen riskimateriaalin hävittäminen	55
Liite 5. Puunkorjuun, varastoinnin ja käsittelyn erityiskysymyksiä	56

Lukuohje

Tämä valmiussuunnitelma koostuu käsillä olevasta yleisestä osasta ja erillisistä, lajikohtaisista liitteistä. Tavoitteena on ollut koota kaikkia karanteenituhoojia koskeva yleinen asia tähän osaan ja vain tiettyä lajia koskeva asia lajikohtaiseen liitteeseen. Tämä mahdollistaa suunnitelman joustavan soveltamisen erilaisissa tilanteissa, myös silloin, kun kohteena on ennalta sääntelemätön laji.

Tavoitteena on saada aikaan mahdollisimman käyttökelpoinen suunnitelma, joka auttaa luovimaan vaiheesta toiseen karanteenituhon keskellä siten, että kaikki lainmukaiset vaiheet ja menettelyt otetaan huomioon. Suunnitelma sisältää eri vaiheita ja tasoja: alkuvaiheen ryhmittäytymisestä ja alueen rajauksesta aina toimenpiteiden lopetukseen. Samanaikaisesti tehdään tieteellistä arviointia, hallinnollisia päätöksiä ja hävittämistoimenpiteitä.

Yleinen osa sisältää kuvauksen:

- lakiperustasta (luku 1)
- tarvittavista resursseista ja niiden kokoamisesta (luku 2)
- viranomaisen toimintatavoista ja päätöksentekoprosesseista (luku 2)
- viestinnästä ja koulutuksesta (luvut 3 ja 4)
- toimenpiteiden vaiheista (luku 5)
- valmiusryhmän perustamisesta, toimintaperiaatteista ja vastuunjaosta (luku 6)
- alkuvaiheen toimenpiteistä tuhoojan leviämisen estämiseksi (luku 7)
- alueen rajausta, kartoituksia ja torjuntatoimenpiteitä koskevista periaatteista ja käytännöistä (luvut 8–12)

Lajikohtainen osa eli lajiliite sisältää muun muassa

- tietoa lainsäädännöstä (luku 1)
- tietoa biologiasta kuten leviämisreiteistä ja diagnostiikasta (luku 1)
- kartoitusmenetelmistä (luku 2)
- hävittämis- ja leviämisenestämismenetelmistä (luku 2)
- saastuneen materiaaliin varastointiin, käsittelyyn ja hävitykseen liittyvistä menettelyistä (luku 2)
- rajattavaan alueeseen liittyvistä asioista (luku 4)

1. Johdanto

Uusille alueille leviävät kasvitaudit ja tuholaiset vioittavat ekosysteemejä ja aiheuttavat vahinkoa kasvintuotannolle, metsätaloudelle ja ympäristölle. Kasvinterveyslainsäädäntö ja sen nojalla tehtävä valvonta pyrkii estämään merkittävien kasvitautien ja tuholaiden leviämisen uusille alueille. Valmiussuunnitelmien avulla pyritään jo ennalta varautumaan kyseisten tuhoojien saapumiseen. Valmiussuunnitelman soveltamisessa on keskeistä riskiperusteisuus eli toimenpiteet kohdennetaan tiettyihin alueisiin, toimijoihin ja tuotteisiin niihin liittyvien riskien perusteella.

1.1 Valmiussuunnitelman tavoite ja käyttö

Valmiussuunnitelmat perustuvat EU:n yhteiseen kasvinterveyslainsäädäntöön, jonka mukaan jokaisen jäsenmaan on laadittava valmiussuunnitelmat kaikista merkittävimmille karanteenituhoojille eli prioriteettituhoojille. Näin pyritään ennaltaehkäisemään karanteenituhoojien leviämistä ja niiden aiheuttamia tuhoja koko EU:n alueella.

Tämä on valmiussuunnitelman yleinen osa, joka koskee kaikkia karanteenituhoojia ja niitä vastaavia lajeja, joiden esiintymän kohdalla valmiussuunnitelman käytön edellytykset täyttyvät. Lajikohtaista liitettä luetaan yhdessä yleisen valmiussuunnitelman kanssa. Lajikohtaiset liitteet sisältävät ne tarkentavat tiedot, joiden pohjalta kyseisen karanteenituhoojan torjuntaan voidaan ryhtyä.

Kasvinterveydessä sovelletaan Ruokaviraston yleistä valmiussuunnitelmaa sekä tätä kasvinterveyden yleistä valmiussuunnitelmaa liitteineen. Virastotason viestintävastuut ja tarkemmat tehostetun viestinnän periaatteet on kuvattu Ruokaviraston erityistilanteiden viestintäohjeessa.

Valmiussuunnitelman toimeenpano voi kestää useiden vuosien ajan. Sen keskeisenä tavoitteena on toimeenpanna tehokkaat ja sopivat torjuntamenetelmät tuhoojan hävittämiseksi. Torjunta voi päättyä myös siihen, että tuhoojaa ei saada kokonaan poistettua, jolloin siirrytään leviämisen estämiseen. Tällöin tavoitteena on tuhoojasta aiheutuvien kasvinterveydellisten - ja ympäristövaikutusten minimointi.

Karanteenituhooja

Karanteenituhoojat ovat kasvinterveyslainsäädäntöön listattuja (EU 2019/2072, liite II) kasvintuhoojia, joita ei saa esiintyä kasvintuotannossa, myytävissä kasveissa eikä ympäristössä. Niitä ovat hyönteiset, ankeroiset, sienet, bakteerit, virukset ja muut

eliöt, jotka haittaavat kasvien normaalia kasvua, tekevät niistä käyttökelvottomia tai jopa tappavat ne. Karanteenituhoojat voivat aiheuttaa toimijoille ja koko yhteisöllemme suuria taloudellisia tappioita, vahingoittaa biodiversiteettiä ja ekosysteemiä, elintarviketuotantoa ja kulttuuriarvoja.

Karanteenituhoojista osa on luokiteltu prioriteettituhoojiksi. Ne ovat tuhoojia, joiden potentiaaliset taloudelliset, ympäristöön kohdistuvat tai yhteiskunnalliset vaikutukset ovat erittäin vakavia unionin alueella. Jokaiselle prioriteettituhoojalle on laadittava valmiussuunnitelma pois lukien ne lajit, jotka eivät voisi Suomessa menestyä. Jos ilmastomme ei sovi tuhoojalle tai täällä ei esiinny lajin isäntäkasveja, tuhooja voidaan hävittää välittömästi ilman rajatun alueen muodostamista (EU 2016/2031 18(4) art.).

Taulukko 1. Prioriteettituhoojat, lajikohtainen täytäntöönpanosäädös ja lajiliite

Laji (pl. ne, jotka eivät voisi menestyä Suomessa, koska isäntäkasveja ei esiinny tai arvion mukaan ilmasto ei ole sovelias)	Täytäntöönpanosäädös (Kyllä/Ei, jos kyllä, numero)	Lajiliite
<i>Agrilus anxius</i>	E	1
<i>Agrilus planipennis</i>	E (EU) 2024/434	2
<i>Anoplophora glabripennis</i>	K (EU) 2015/893	3
<i>Aromia bungii</i>	K (EU) 2018/1503	4
<i>Bactericera cockerelli</i>	E	5
<i>Bactrocera dorsalis</i>	E	6
<i>Bursaphelenchus xylophilus</i>	K (EU) 2012/535	7
<i>Conotrachelus nenuphar</i>	E	8
<i>Dendrolimus sibiricus</i>	E	9
<i>Rhagoletis pomonella</i>	E	10
<i>Xylella fastidiosa</i>	K (EU) 2020/1201	11

Euroopan ja Välimeren maiden kasvinsuojelujärjestön (EPPO) keskeiset standardit liittyen tuhoojauhkien torjuntaan ja valmiussuunnitteluun

[EPPO PM 3/86 \(1\) Raising public awareness of Quarantine and Emerging Pests](#)
[EPPO PM 3/94 \(1\) Raising professional operators' awareness of regulated and emerging plant pests](#)

[EPPO Standards – PM 9 National regulatory control systems](#)
[EPPO PM 9/10 \(1\) Generic elements for contingency plans](#)
[EPPO PM 9/18 \(1\) Decision-Support Scheme for prioritizing action during outbreaks](#)

2 Kustannukset ja resurssit

Karanteenituhoojan hävittämisestä syntyy kustannuksia tuhoojan kartoitus- ja torjuntatöistä, siihen liittyvistä henkilöstöresurssitarpeista, aineista ja tarvikkeista sekä mahdollisten korvausten maksamisesta toimijoille.

Kasvien tuotanto -prosessin omistaja esittää budjetin yksikönjohtajalle viimeistään 14 päivää tuhoojan virallisen vahvistuksen jälkeen. Yksikönjohtaja ottaa yhteyttä tarvittavista resursseista osaston- ja linjajohtajaan sekä talousjaostoon ja MMM momentin 30.20.20 (Eläinlääkintähuolto ja kasvintuhoojien torjunta) käytön osalta MMM:n kasvinterveyspäällikköön. Kyseistä momenttia voidaan käyttää välttämättömien kartoitus- ja torjuntatöiden menojen maksamiseen sekä toimijoille mahdollisesti maksettaviin korvauksiin. Viranomaisille syntyviä kuluja voidaan tarvittaessa kattaa valtion lisätalousarvioiden kautta, joiden haku on neljä kertaa vuodessa.

Ruokavirasto voi hakea EU:n komissiolta osarahoitusta kasvintuhoojan hävitystoimenpiteistä aiheutuneisiin kustannuksiin. Ensimmäisenä vuonna rahoitus haetaan EU:n Emergency Measures -rahoituksesta ja sen jälkeen EU:n sisämarkkinaohjelman (EU 2021/690) Phytosanitary Programme -rahoituksen kautta. EU:n myöntämä osarahoytys maksetaan MMM:n momentille 30.04 (EU:lta saatavat muut tulot).

2.1 Tilat

Tarvittavat tilat tapauskohtaisesti

- Varastotila näytemateriaalille
- Kylmäsäilytystila näytemateriaalille
- Muu tila näytteiden käsittelyyn ja pakkaamiseen (sis. karkean työn puukäsittelytila)
- Laani (alue poistettujen kasvien käsittelyä ja varastointia varten) /välivarasto
- Pesu- ja huoltotilat varusteille ja välineistölle
- Tilat suojavälineille ja ensiaputarvikkeille
- Ruokailu- ja taukotilat henkilöstölle

Hankitaan tarpeen mukaan tarvittavat tilat. Tilat voivat olla Ruokaviraston tai ELY-keskuksen tai paikallisten yritysten tiloja tai esimerkiksi esiintymäpaikalle tuotu kontti.

Laani perustetaan mahdollisimman lähelle esiintymäpaikkaa.

- Tarvittaessa laani aidataan tai muutoin mahdollisuuksien mukaan rajataan ulkopuolisten pääsy paikalle.
- Tiealueella toimittaessa huomioitavia asioita:
<https://vayla.fi/palveluntuottajat/aineistot/puun-kasittely-tiealueella>
- Luonnonsuojelualueella tai Natura-kohteessa laani/välivarasto on mahdollisuuksien mukaan sijoitettava ao. alueen ulkopuolelle tai muuten suojeluarvojen kannalta mahdollisimman haitattomasti.

Laanilla tulee olla

- Alueet eri työvaiheille, esim. pölliä, juurakoiden pilkkomiselle, haketukselle tai hajukoiratyöskentelyyn
- Alue kasvijätteen varastoinnille, esim. runkojen ja oksien kasaamiselle
- Tarvittaessa kontteja, joissa puutavara/kasvijäte voidaan välivarastoida
- Jos rajatun alueen asukkaat/maanomistajat saavat tuoda laanille puu- tai kasvijätettä, sille on varattava oma paikka.

2.2 Tarvikkeet

Tavanomaisessa käytössä olevat tarvikkeet listataan liitteessä 1.

Valmiusvarasto

Ylläpidetään kartoitustarvikkeiden valmiusvarastoa, jossa on vähintään

- Vuoden tarve (n. 30–40 kpl) *Agrilus planipennis* -ansoja feromoneineen
- 10 kpl *Monochamus*-ansoja feromoneineen

Hankinnat

Tavanomaisen tarkastustarvikkeiden osalta hankinta (osto, vuokraus) tavanomaiseen tapaan. Isommat hankinnat, kuten konttien vuokraus, keskustellaan valmiusryhmässä. Hankinnat tehdään Ruokaviraston [hankintaohjeen](#) mukaan.

Mahdollisia hankintoja voisivat olla esimerkiksi seuraavat:

- Tarkkuus-GPS
- Kontit/nostolavat

- Ajoneuvot ja muut tarvittavat kuljetusvälineet (esim. paketti- tai maastoautot, peräkäräyt, veneet jne.)

2.3 Henkilöstöresurssit

Jos tapauksen hoitaminen vaatii pitkäaikaista siirtymistä virkapaikalta virantoimituspaikalle (esim. avoimen alueen tapaukset, joissa ei ole ammattimaista toimijaa), toimitaan virkamieslainsäädännön ja valtion matkustussäännön mukaisesti. Pääsääntöisesti virkamiehet työskentelisivät matkamääräysten perusteella. Virkapaikan muuttaminen tullee harkittavaksi vain hyvin laajoissa ja pitkäaikaisissa tilanteissa (vaatii yt-menettelyn).

2.3.1. Ruokavirasto

Kasvinterveys ja lannoiteyksikkö

Kasvinterveys- ja lannoiteyksikkö vastaa valmiussuunnitelman aktivointia vaativan karanteenituhoojatapauksen hoidosta. Kasvinterveyden valvontasuunnitelma sisältää normaalitilanteessa käytössä olevan tarkastushenkilöstöresurssin vuositasolla. Tuhoojatapauksessa tilanteen mukaan tehtäviä uudelleen järjestellään tarkastus- sekä suunnittelu- ja ohjaustyön osalta ensi sijassa kasvinterveys- ja lannoiteyksikön sisällä. Yksikössä on kaksi puukiipeilytaitoista kasvintarkastajaa.

Kasvianalytiikan yksikkö

Kasvianalytiikan yksikkö vastaa karanteenituhoojien määrityksestä. Toimivaltainen viranomais on nimennyt kasvianalytiikan yksikön viralliseksi laboratoriksi ja lisäksi MMM on nimittänyt Ruokaviraston kasvianalytiikan yksikön kansalliseksi vertailulaboratoriksi kasvitautien ja -tuholaisten tutkimusalueella. Yksiköllä on laboratoriot Helsingissä ja Loimaalla.

Kasvianalytiikan yksikkö on varautunut tutkimaan Ruokaviraston kasvinterveys- ja lannoiteyksikön kanssa sovitun näytemäärän vuosittain. Lisäksi kasvianalytiikan yksiköllä on mahdollisuus esimerkiksi epidemiatilanteissa ottaa vastaan hetkellisesti runsaastikin näytteitä siirtämällä henkilöitä muista tehtävistä kasvitautien ja -tuholaisten analysointiin. Pidempiaikaisessa näyteruuhkassa analyysiin voidaan perehdyttää Ruokaviraston muuta laboratoriohenkilöstöä. Ruokaviraston laboratorion asiantuntija on valmiusryhmän tutkimus ja arviointi -alaryhmän jäsenenä.

EU:n akkreditoidut kasvilaboratoriot: https://food.ec.europa.eu/horizontal-topics/european-union-reference-laboratories_en#plant_health

Riskinarviointiyksikkö ja kasvintuotannon osasto

Ruokaviraston riskinarviointiyksikön asiantuntija on valmiusryhmän tutkimus ja arviointi -alaryhmän jäsenenä. Kasvintuotannon osaston viestinnän asiantuntija on valmiusryhmän viestintä -alaryhmän jäsen.

Elintarvikeketjulinja

Ruokaviraston elintarvikeketjulinjalla voidaan siirtää työntekijöitä kasvintuhoojatapauksen hoitoon. Tuhoojatapauksissa voidaan tarvita määräaikaista rekrytointia Ruokavirastoon.

Virka-apupyyntö

Mikäli käy ilmi, että Ruokaviraston henkilöstö ei riitä valmiussuunnitelman mukaiseen torjuntatyöhön, valmiusryhmän johtaja koordinoi virka-apupyynnön (pyyntö tehdään työjärjestyksen mukaan) muilta tahoilta.

Jos esiintymä on valtion raja-alueilla tai merialueella, tarvitaan virka-apua rajavartiolaitokselta. Kansainvälisiä virka-apupyyntöjä löydöstapauksissa koordinoi MMM ja UM, ja UM valtioiden välillä (EU-maat, Eta-maat, Venäjä).

2.3.2 Elinvoimakeskukset

Ruokavirasto ohjaa Elinvoimakeskuksia kasvintuhoojien hävittämisessä ja leviämisen estämisessä. Jos tuhoaja on kasvinterveyden kannalta erityisen haitallinen tai vaadittavat toimenpiteet aiheuttavat erityisen haitallisia vaikutuksia, Ruokavirasto voi Elinvoimakeskuksen puolesta tehdä päätöksen tuhoajan hävittämisestä tai leviämisen estämisestä. Lähtökohtaisesti Ruokavirasto vastaa tapauksen hoitamisesta silloin, kun valmiussuunnitelma otetaan käyttöön. Jos Ruokavirasto tekee päätöksen, se vastaa toimenpiteistä Elinvoimakeskuksen avustuksella.

Yksikönjohtaja ottaa yhteyttä Elinvoimakeskukseen ja tiedustele mahdollisista resursseista. Lähtökohtaisesti pyritään käyttämään paikallisen Elinvoimakeskuksen kasvintarkastusresurssit tuhoajatapauksen hoitoon.

2.3.3 Muut organisaatiot ja tahot

Suomen Metsäkeskus

Kasvinterveyslain 14 §:n mukaan Suomen metsäkeskuksen tehtävänä on antaa Ruokavirastolle asiantuntija-apua, jos hävittämisen kohteena on Suomessa pysyvästi esiintymätön kasvintuhooja, joka aiheuttaa vaaraa (metsälain mukaisessa) metsässä kasvavien puiden kasvinterveydelle seuraavasti:

- Tuhoojan hävittämiseksi ja leviämisen estämiseksi tehdyn torjuntapäätöksen valmistelussa ja täytäntöönpanossa ja
- kasvintuhoojan hävittämisestä metsässä aiheutuvien kustannusten ja vahinkojen korvaamiseen liittyvän korvauspäätöksen valmistelussa.

Ruokavirasto voi siten esimerkiksi pyytää Metsäkeskukselta tiedon rajatun alueen metsänkäyttöilmoituksista tai kartoja ko. metsäalueista.

Metsähallitus

Metsähallitus hallinnoi valtion luonnonsuojelualueita. Metsähallitus voi antaa pyynnöstä virka-apua kasvintuhoojien torjuntavelvollisuuden toteuttamiseksi.

Tutkimuslaitokset ja yliopistot

Luonnonvarakeskus (Luke) on maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluva tutkimus- ja asiantuntijaorganisaatio, jolla on myös lakisääteisiä viranomaistehtäviä. Ruokavirasto pyytää tarvittaessa asiantuntija-apua Lukelta karanteenituhoojan torjunnassa.

Tarvittaessa Ruokavirasto voi pyytää apua Suomen yliopistolaitokselta (erityisesti tahot maa- ja metsätalouteen erikoistuneiden kasvi- ja metsäpatologian, maatalous- ja metsäeläintieteen sekä kaukokartoituksen alalta).

Kaupungit ja kunnat

Julkisyhteisön omistamalla maalla olevassa tapauksessa on selvitettävä, voiko ko. yhteisö osallistua määrättäviin toimenpiteisiin. Esimerkiksi taajama-alueella yksittäisten puiden kaatoa tiedustellaan ensin kunnalta/kaupungilta.

2.3.4 Ostopalvelut

Viraston ja elinvoimakeskusten henkilöstö ei laajemmissa tapauksissa riitä, vaan on hankittava erityisosaamista tai muuta osaamista vaativaa henkilöstöä. On etsittävä sopivat urakoitsijat ja tarvittaessa kilpailutettava ne Ruokaviraston ohjeiden mukaisesti. Yksityisen sektorin yritykset ja ammatinharjoittajat voivat työskennellä toimeksiantojen pohjalta tai vuokratyövoimana. Näiden toimijoiden kanssa voidaan solmia ostopalvelusopimukset. Tietyissä tapauksissa voidaan yksittäisiä henkilöitä nimetä virallisiksi kasvintarkastajiksi (valtuutetut tarkastajat). Virallisiksi kasvintarkastajiksi voitaisiin joissain tapauksissa nimetä esimerkiksi ProAgrian henkilöstöä. Kyseeseen voisivat tulla myös esimerkiksi metsä/maatalous/puutarha-alan oppilaitosten opiskelijat.

Julkisyhteisön omistamalla maalla olevassa tapauksessa on selvitettävä, voiko ko. yhteisö osallistua määrättäviin toimenpiteisiin. Esimerkiksi taajama-alueella yksittäisten puiden kaatoa tiedustellaan ensin kunnalta/kaupungilta. Metsäkeskuksella voi olla tietoa vastuualueidensa toimijoista.

Ostopalvelusopimukset voivat liittyä esimerkiksi kartoitus- ja torjuntatehtäviin:

- Koneurakointi (esim. puunkaadot, haketus, puu/puutavara/juuret voivat vaatia eri urakoitsijat/laitteet)
- Vesakon tai muun kasvillisuuden raivaus ja materiaalin kuljettaminen
- Polttaminen (jätteenkäsittely- tai polttolaitos)
- Kasvinsuojeluainekäsittelyt
- Maan kaivuu, käsittely ja siirto
- Puukiipeily tai muut metsänhoito- tai arboristipalvelut
- Hajukoirat
- Laanin/varastoalueen ylläpito
- Kenttätyöpisteen rakentaminen (telttat, tarvikevarastot, vesipiste, WC:t jne.)

3. Viestintä

Viestinnän periaatteet

- Viestintä hoidetaan oikea-aikaisesti ja noudattaen [Toimenpiteet karanteenituhoojatapauksessa](#) -ohjetta sekä Ruokaviraston erityistilanteiden viestinnän periaatteita kuten avoimuus. [Katso ohjeet Prikassa](#). Viestintään osallistuu kasvintuotannon osaston viestinnän asiantuntija, joka on Ruokaviraston viestintäryhmän jäsen.
- Viestintä hoidetaan koordinoitusti ja tilannekuvaan perustuen, jotta vältetään ristiriitaisten tietojen leviäminen.
- Ruokavirasto hoitaa viestinnän aina, kun valmiussuunnitelma otetaan käyttöön.
- Viestintälaryhmä toimii valmiusryhmän toimeksiantojen perusteella.
- Viestinnässä priorisoidaan tapauksen sujuva hoitaminen siten, että asianosaiset ja kartoituksiin sekä toimenpiteisiin osallistuvat saavat tiedon ensimmäisenä. Tämän jälkeen hoidetaan viestintä muille tahoille riittävällä tiheydellä.
- Ulkoinen viestintä alkaa pääsääntöisesti vasta, kun esiintymä on vahvistettu virallisesti.
- Jos epäilyvaiheessa päättyy tietoa julkisuuteen ennen virallista vahvistusta, Ruokavirasto vastaa kysymyksiin, mutta ei pääsääntöisesti tee itse aktiivista viestintää ennen virallista vahvistusta.
- Mahdollinen alkuvaiheen viestintä kartoituskohteessa ennen vahvistettua havaintoa maanomistajan käytäntöjen mukaisesti (esim. jos puunkaadot herättävät huomiota kaupunkialueella).
- Viestintälaryhmä valmistelee viestintämateriaalit. Yksikönjohtaja hyväksyy mediatiedotteet ja hallinnon sisäiset tiedotteet. Valmiusryhmän johtaja hyväksyy muut viestintämateriaalit (esim. tuhojasivut ja asukastiedotteet). Ne annetaan samalla tiedoksi yksikönjohtajalle.
- Haastattelut medialle antaa pääsääntöisesti yksikönjohtaja ja tarvittaessa osaston- tai linjajohtaja.
- Sisäisellä viestinnällä tarkoitetaan tässä hallinnon sisäistä viestintää (Ruokavirasto, elinvoimakeskukset, MMM).
- Ulkoisella viestinnällä tarkoitetaan tässä yleistä kansalaisviestintää ja sidosryhmiä.
- Erityisenä kohderyhmänä huomioidaan asianosaiset, joita torjuntapäätökset ja puskurialueen rajoitukset koskevat.
- Valmiusryhmän sekä kartoituksiin ja toimenpiteisiin osallistuvien tahojen välinen viestintä on kuvattu luvussa 6, valmiusryhmän toimintaperiaatteet.

Hallinnon sisäinen viestintä

- Hallinnon sisäinen viestintä hoidetaan ohjeen Toimenpiteet karanteenituhoojatapauksessa mukaisesti.
- Valmiusryhmä päättää, kuinka usein ohjeen mukaiset, tilannekuvan pohjalta laaditut tilannekatsaukset lähetetään. Tilanteen mukaan muut tapauksen hoitoon liittyvät viranomaiset, kuten Metsäkeskus sekä valtuutetut tarkastajat liitetään hallinnon sisäiseen viestintään.
- Muu hallinnon sisäinen viestintä tehdään tarvittaessa valmiusryhmän päätösten mukaisesti.

Asianosaiset, joille tehdään torjuntapäätös

- Asianosaisia ovat toimijat, maanomistajat, kunnat ja kansalaiset, joille tehdään torjuntapäätökset.
- Päätöksen esitellyt virkamies on pääasiallinen yhdyshenkilö asianosaisten ja muiden viranomaisten välillä ohjeen Toimenpiteet karanteenituhoojatapauksessa mukaisesti.
- Prosessinomistaja vastaa asianosaisten kysymyksiin tarvittaessa esittelijän pyynnöstä.
- Jos asianosaisia on useita, viestintälaryhmä suunnittelee ja valmiusryhmä päättää, mitkä ovat viestintäkeinot asianosaisiin missäkin vaiheessa (esim. tiedotteet tai tiedostustilaisuudet paikan päällä tai etäyhteydellä).

Asianosaiset, joita koskevat puskurialueen rajoitukset

- Puskurialueen asukkaat ja toimijat ovat viestinnässä priorisoitava kohderyhmä.
- Viestinnän tavoitteena on, että asukkaat ja toimijat tietävät puskurialueella voimassa olevat rajoitukset ja osaavat toimia niiden mukaisesti.
- Viestintälaryhmä suunnittelee ja valmiusryhmä päättää, mitkä ovat viestintäkeinot asianosaisiin missäkin vaiheessa (esim. tiedotteet tai tiedostustilaisuudet paikan päällä tai etäyhteydellä).
- Viestintäkanavia kohderyhmälle ovat tiedotteet, tiedostustilaisuudet, Ruokaviraston verkkosivut sekä paikallislehdet ja muu media.
- Valmiusryhmä päättää Ruokavirastosta yhteyshenkilön, joka vastaa asianosaisten kysymyksiin.
- Jos tuhoajaesiintymä on Suomen raja-alueella, tehdään viestintää tarvittaessa myös muilla kuin virallisilla kielillä.

Ulkoinen viestintä: sidosryhmät

- Sidosryhmille kuten Luke, Kauppapuutarhaliitto, Metsäteollisuus ry., Taimistoviljelijät ry., järjestetään viestintä tarpeen mukaisesti.
- Viestinnässä priorisoidaan toimialat, joihin tuhoajan uhka kohdistuu.

- Sidosryhmiin lasketaan tarvittaessa kuuluvaksi myös esiintymäalueen hallinto ja poliittiset päättäjät.
- Sidosryhmäviestinnän keinoja ovat esim. uutiskirjeet, kirjoitukset ammattilehtiin sekä tarvittaessa tiedotustilaisuudet.

Ulkoinen viestintä: kansalaiset

- Kansalaisviestinnän kanavina ovat mediatiedotteet, medialle annettavat haastattelut, verkkosivut sekä Ruokaviraston sosiaalisen median kanavat.
- Yleisön havaintoja otetaan vastaan kasvinterveys@ruokavirasto.fi -sähköpostiin ja Tuhoojailmoitus-lomakkeella verkkosivuilla. Tarvittaessa avataan puhelinnumero havaintoilmoituksille valmiusryhmän päätöksellä.

Viestintäkanavat

- Mediatiedotteet, Ruokavirasto.fi -uutiset, kasvinterveyden Ruokavirasto.fi -sivut ja Ruokaviraston somekanavat.
 - Sosiaalisessa mediassa julkaistaan pääsääntöisesti sisältöä tiedotteiden julkaisun yhteydessä. Jos halutaan viestiä puutarhaharrastajille, voidaan lähestyä ryhmien ylläpitoa ja pyytää julkaisemaan Ruokaviraston laatimaa sisältöä.
- Mediatilaisuudet ja muut tiedotustilaisuudet
 - Järjestetään joko Ruokavirastossa tai esiintymäalueella. Viestintäalaryhmä hoitaa käytännön järjestelyt. Vastuu puheenvuoroista sovitaan tilanteen mukaan. Tapauksen vakavuuden mukaan vähintään yksikönjohtaja osallistuu, tarvittaessa osastonjohtaja / linjajohtaja / pääjohtaja.
- Ammattilehdet kuten Maaseudun tulevaisuus, Metsälehti, Puutarha & Kauppa, Tuottava peruna
 - Mediatiedotteiden lisäksi voidaan tarjota kirjoituksia
- Paikallislehdet
 - Mediatiedotteiden lisäksi voidaan tarjota kirjoituksia
- Valtakunnallinen media
- Maksulliset lehti-ilmoitukset
- Rajatun alueen asukkaille lähetettävät/jaettavat tiedotteet
- Uutiskirjeet esim. sidosryhmille
 - Tarvittaessa voidaan perustaa erillinen uutiskirje.

Taulukko 2. Hälytystasot viestinnän tueksi

Leviämisnopeus	Leviämismahdollisuus		
	Alhainen yksittäinen esiintymä kasvihuoneessa tai myymälässä	Rajallinen yksittäinen esiintymä luonnossa tai tuotantopaikalla esiintyvässä isäntäkasvissa	Laaja esiintymärypäs luonnossa tai tuotantopaikalla, tai useilla tuotantopaikoilla
Hidas esim. Maalevintäinen laji (esim. mukuloissa) Syksy, talvi Havainto ilman lähialueella kasvavaa isäntäkasvia Pohjoinen alue	MATALA Voidaan hoitaa tavanomaisella toimintamallilla. Toiminta tuhoojatapauksissa kuvattu ohjeessa Toimenpiteet karanteenituhoojatapauksessa. Esim. • Koisokemppi kasvihuoneessa • Tulipolte, yksittäinen löydös kasvukauden lopulla • <i>Xylella</i> kasvihuoneessa	KESKINKERTAINEN • Perunasyöpä yksittäiseltä tilalta • Tumma rengasmätä yksittäiseltä tilalta	KESKINKERTAINEN • Uusi karanteenituhooja kasvihuoneessa useilla tuotantopaikoilla yhtä aikaa. • Perunasyöpä useilla tiloilla • Tumma rengasmätä useilla tiloilla
Keskimääräinen Hitaasti leviävä (esim. lentävä) laji Välivuodenaika: kevät/syksy	MATALA/KESKINKERTAINEN • Koisokemppi kasvihuoneessa • Tulipolte	KESKINKERTAINEN • Tulipolte, ellei levintäriskiä (tullut äskettäin tuontikasveissa) • Pihkakoro mevi- taimissa	KORKEA • Tulipolte taimitarhan omassa tuotannossa • Mikä tahansa hitaasti leviävä karanteenituhooja pääpuulajilla
Nopea Nopeasti leviävä (esim. lentävä) laji Kevät-kesä	MATALA/KESKINKERTAINEN • Tulipolte kukinta-aikana	KESKINKERTAINEN • <i>Polygraphus proximus</i> muulta kuin pääpuulajilta • Virusesiintymä kasvihuonevihannesten taimituotannossa.	KORKEA • Tulipolte taimitarhan omassa tuotannossa • Mikä tahansa nopeasti leviävä karanteenituhooja pääpuulajilla (esim. <i>Choristoneura</i> tai kaarnakuoriainen)

4. Koulutus / Osaamisen varmistaminen

- Valmiusasioiden peruskoulutus sisältyy kasvinterveyden valvonnan koulutuksiin.
- Koulutuksissa käydään läpi ja kerrataan tarvittaessa yleinen valmiussuunnitelma sekä lajikohtaiset valmiussuunnitelmat. Koulutuksissa opittua sovelletaan valmiusharjoituksissa.
- Asiantuntijat, joiden tehtäviin kuuluu valmiusryhmän tai alaryhmien vetovastuu, osallistuvat aiheen mukaisiin BTSF-koulutuksiin (esim. Contingency planning tai Simulation exercises in crisis management). Koulutukset ovat suositeltavia myös muille, joiden tehtäviin kuuluu valmiustilanteiden hoitoon osallistuminen.
- Kun valmiussuunnitelma on otettu käyttöön, vastaavat kartoitus-, toimenpide- ja kenttätöalaryhmät tarvittavien koulutusten järjestämisestä tehtäviin osallistuville. Kasvinterveys- ja lannoiteyksikön osaamispalveluvastaava auttaa tarvittaessa.
 - Viranomaisten lisäksi koulutettavia tahoja voivat olla esim. valtuutetut tarkastajat, toimijat, kuntien työntekijät tai ostopalveluyritysten työntekijät.
 - Tarvittaessa vaaditaan suorittamaan vähintään soveltuvin osin kasvintarkastajan peruskurssi (esim. jos henkilö tarvitsee Elmo-valtuudet).
 - Koulutus räätälöidään tarpeen ja kohderyhmän mukaisesti.
 - Tutkimus- ja arviointialaryhmä osallistuu tieteellisen tiedon tuottamiseen koulutuksia varten.
 - Ruokavirasto pyytää tarvittaessa asiantuntija-apua ulkopuolisilta tahoilta (esim. Luke).
 - Koulutus voi olla etänä tai paikan päällä.

Tarpeet osaamisen kehittämiseksi kasvinterveys- ja lannoiteyksikössä

- Viestintä
 - Osallistutaan Ruokaviraston järjestämiin viestintäkoulutuksiin.
 - Huolehditaan siitä, että valmius Ruokavirasto.fi -sivujen päivittämiseen on useammalla henkilöllä.
- Paikkatietojärjestelmät
 - Mahdollisuuksien mukaan Ruokaviraston paikkatietojärjestelmien sujuvan käytön taso (tietoaineistovastaava ja sijainen).
- Hankinta
 - Yksikössä pitää olla koko ajan henkilö (ja sijainen), joka pystyy käyttämään Handi-järjestelmää.
- Kilpailutus
 - Mahdollisilla kartoitus- ja toimenpidealaryhmän vetäjillä (sektorivastaavat) pitää olla vähintään perustiedot kilpailutusprosessista.

- Vähintään eOppivasta verkkokoulutus Sujuvat hankinnat – kilpailutus tai vastaava päivitetty koulutus.
- EU-rahoitus (emergency)
 - Valvonnan riskiperusteisuus -palvelusta vastaava (sekä sijainen), jolle rahoitushakemukset muutenkin kuuluvat, perehtyy asiaan etukäteen.
- Näytteenottomenetelmien osaamisen päivitys

Tarpeet osaamisen kehittämiseksi riskinarviointiyksikössä

- Tarvittavat tiedot tieteelliseen tietoon perustuvasta rajatun alueen määrittämisestä ja riskiperusteisesta kartoitus suunnittelusta sekä hävittämistoimien tehokkuuden arvioinnista.

Tarpeet osaamisen kehittämiseksi kasvianalytiikan laboratoriossa

- Teknologinen osaaminen: robotiikka, datan käsittely, menetelmä/tekniikkaosaaminen, Elmo (LIMS) -järjestelmän osaaminen

5. Toimenpiteiden vaiheet

Osa toimenpiteistä on kertaluontoisia, osa jatkuvia.

Mitä konkreettisesti tehdään:

1. Alkuvaiheen toimenpiteet (Luvut 6 ja 7); mm. valmiustason nosto, valmiusryhmän perustaminen, toimintasuunnitelman laadinta, joka sisältää mm. näytteenottosuunnitelman.
2. Rajatun alueen perustaminen (Luku 8); mm. kartoitukset, tuhon laajuuden ja riskien määrittäminen, Ruokavirasto antaa rajauspäätöksen, jossa kerrotaan, mitkä rajoitukset ja kiellot tulevat alueella voimaan.
3. Toimenpiteet saastuneella alueella (Luku 9); toimintasuunnitelman toteutus, hävitystoimenpiteet, kuten kasvillisuuden poisto ja leviämisen estäminen, esimerkiksi takaisinvedoin käynnistyvät.
4. Toimenpiteet ja seurantakartoitus puskurialueella (Luvut 10 ja 11); toteutetaan kartoitus- ja toimenpidesuunnitelmia, esim. pyydyksin ja puunkaadoin, jatkuvat useita vuosia.
5. Rajatun alueen lakkauttaminen (luku 12); toimenpiteiden lopetus tai leviämisen estämisen jatkotoimenpiteet (containment)

Monipaikkaisessa esiintymässä kohteet voivat olla keskenään eri vaiheessa.

6. Valmiussuunnitelman käyttöönotto

6.1 Valmiussuunnitelma otetaan käyttöön seuraavissa tapauksissa

- Prioriteettituhoojat: pääsääntöisesti aina. Valmiussuunnitelman mukaisesti vähintään selvitetään, pitääkö rajattu alue perustaa.
- Muun karanteenituhoojan laaja esiintymä silloin, kun hälytystaso on vähintään keskinkertainen, eikä esiintymää voida hallita tavanomaisella menettelyllä.
- Karanteenituhoojan määritelmän täyttävät muut tuhoojat, kun hälytystaso on vähintään keskinkertainen eikä esiintymää voida hallita tavanomaisella menettelyllä.

Kun valmiussuunnitelma otetaan käyttöön, perustetaan aina valmiusryhmä. Tällöin Ruokavirasto ottaa tapauksen hoidon hallintaansa, ja tekee myös torjuntapäätökset (kasvinterveyslaki, 7 §).

6.2 Valmiustason nostaminen ennen virallista vahvistusta

Kasvinterveys- ja lannoiteyksikkö nostaa valmiustasoaan jo ennen karanteenituhoojaesiintymän virallista vahvistusta, jos näyttää todennäköiseltä, että karanteenituhoojan esiintyminen vahvistuu.

Ruokavirasto voi tarvittaessa toteuttaa toimenpiteitä karanteenituhoojan leviämisen estämiseksi jo ennen tuhoojaesiintymän virallista vahvistusta (kasvinterveysasetus, artikla 10). Toimenpiteitä ovat esim. saastunnan lähteen jäljitys, kartoitukset, väliaikainen markkinointikielto tai kasvimateriaalin eristäminen (kasvinterveysasetus, artikla 17 ja liite II).

Sektorivastaava käy läpi valmiussuunnitelmat, lainsäädännön ja aloittaa lokin pitämisen, arvioi tarvittavia henkilöstöresursseja sekä tarvikkeita. Sektorivastaava informoi yksikön johtoa mahdollisesta tuhoojaesiintymästä. Jos kyseessä on Toimenpiteet kasvintuhoojatapauksessa -ohjeen mukainen vahva epäily, sektorivastaava valmistelee hallinnon sisäisen tiedotteen. Tietoaineistovastaava valmistelee paikkatiedon keruun.

6.3 Karanteenituhoojaesiintymän virallinen vahvistaminen

Karanteenituhoojaesiintymästä on saatava virallinen vahvistus kasvianalytiikan laboratoriosta (Art. 10). Vahvistus tehdään tutkimustodistuksella. Virallisen

vahvistuksen saatuaan Ruokavirasto on velvollinen aloittamaan toimenpiteet tuhoajan hävittämiseksi. Mahdolliset uusintanäytteet otetaan vain laboratorion pyynnöstä.

Kun tuhooja todetaan Suomessa ensimmäistä kertaa, kasvianalytiikan laboratorio lähettää näytteen Euroopan unionin kasvinterveyden referenssilaboratorioon (EURL) tutkimustuloksen varmistamiseksi. Toimenpiteet aloitetaan kuitenkin pääsääntöisesti kasvianalytiikan laboratorion antaman tutkimustuloksen perusteella, eikä odoteta EURL:n varmistusta.

Pääsääntöisesti Ruokavirasto perustaa rajatun alueen ja määrää hävittämistoimenpiteet vain niissä tapauksissa, joissa virallinen vahvistus on tehty virallisesta eli viranomaisen ottamasta näytteestä.

Jos kasvintuhooja löytyy ansasta osana Ruokaviraston toimeenpanemaa kartoitusta, on tuhoojaesiintymä varmistettava eli saastuneet kasvit löydettävä kartoittamalla lähialueen isäntäkasvit sopivilla menetelmillä, tarvittaessa myös destruktiivista näytteenottoa hyödyntäen.

Kasvintuhoojahavainto, ilmoitus tai epäily voi tulla Ruokaviraston tietoon myös epävirallisista lähteistä, esim. toimijalta, yksityishenkilöltä, tutkimuslaitokselta tai yksityiseltä tutkijalta.

Toimijoiden ja tutkijoiden ottamat näytteet

Kohteesta otetaan mahdollisimman pian virallinen näyte. Jos mahdollista, tutkijan määrittämä näyte pyydetään Ruokavirastoon virallista vahvistusta varten. Jos virallista vahvistusta ei saada virallisesta näytteestä, Ruokavirasto toimeenpanee kohteessa intensiivisen kartoituksen, sisältäen tarvittaessa destruktiivisen näytteenoton. Mikäli tuhoojaa ei löydy kohteen kartoituksessa, jatketaan kartoitusta lähialueen riskikohteissa. Jos laji kykenee talvehtimaan, kartoitusta jatketaan arvioidun elinkierron ajan.

Yksityishenkilöiden ilmoitukset ja näytteet

Ruokavirasto järjestää virallisen näytteenoton, jos se on tarpeen asiantuntija-arvion perusteella. Yksityishenkilöitä ei pääsääntöisesti pyydetä ottamaan eikä lähettämään näytteitä, vaan ainoastaan valokuvaamaan ja säilyttämään tarkastusta varten mahdolliset hyönteiset.

6.4 Valmiusryhmän perustaminen

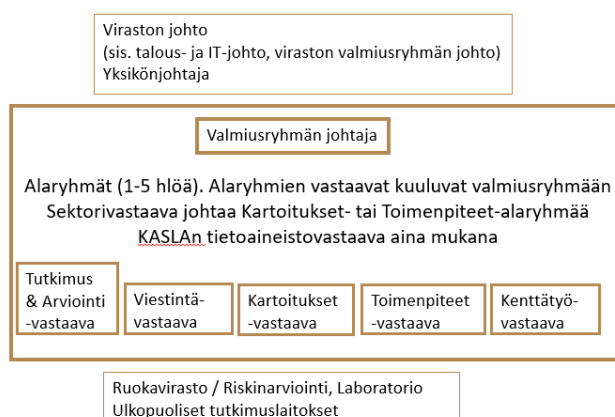
Sektorivastaava kutsuu koolle kokouksen, jossa päätetään, esitetäänkö pääjohtajalle valmiusryhmän perustamista. Kokous järjestetään kolmen työpäivän sisällä karanteenituhoojaesiintymän virallisesta vahvistuksesta. Kokoukseen osallistuvat vähintään sektorivastaava, kasvinterveys- ja lannoiteyksikön johtaja, kasvien tuotanto -prosessin omistaja, ennakointi- ja valmiuspalvelusta vastaava asiantuntija sekä tapausta hoitava tarkastaja. Kokouksessa arvioidaan tuhoajatapauksen laajuus ja vakavuus sekä hälytystaso (luku 3). Arvion perusteella yksikönjohtaja esittää valmiusryhmän perustamista jäsenineen pääjohtajalle päätettäväksi, koska kyse on aina linjojen rajat ylittävästä häiriötilanteesta (Ruokaviraston valmiussuunnitelma). Valmiusryhmä vastaa pitkälti Ruokaviraston valmiussuunnitelman mukaista tilanneryhmää.

6.4.1 Valmiusryhmän kokoonpano, tehtävät ja vastuunjako

Valmiusryhmään kuuluvat

- johtaja (pääsääntöisesti kasvien tuotanto -prosessin omistaja)
- alaryhmävastaavat (mukaan lukien sektorivastaava)
- tietoaaineistopalveluvastaava
- rahoituksen hausta vastaava
- muut tarvittavat asiantuntijat Ruokavirastosta ja muista organisaatioista

Pienimmillään valmiusryhmä voi olla sektorivastaava ja kasvien tuotanto -prosessin omistaja. Tarvittaessa valmiusryhmän tehtävät on koordinoitava linjatason tilanneryhmän kanssa (luku 6.5).

Kuva 1. Valmiusryhmän kokoonpano

Lähtökohtaisesti toimintaa johdetaan normaalin työjärjestyksen mukaisesti. Alla on kerrottu keskeiset tuhoojainvaasion hävittämisestä nousevat ratkaisutarpeet ja vastuut:

Pääjohtaja

- Linjat ja toimintakokonaisuuksien rajat ylittävissä häiriötilanteissa, tilanteen vakavuus ja laajuus määrittää sen, johtaako tilannetta ja toimia pääjohtaja vai pääjohtajan tehtävään erikseen nimeämä henkilö. Lähtökohtaisesti tilannetta johtaa pääjohtajan nimeämä henkilö.
- Päättää valmiusryhmän jäsenet

Linjajohtaja

- Päättää yksikönjohtajan esityksestä, tarvitaanko tapauksen hoitoa varten linjatason tilanneryhmä
- Hyväksyy budjetin, silloin kun yksikölle myönnetty budjetti ylittyy, ja isot hankinnat (luku 2).
- Ratkaisee päätöksen rajatun alueen perustamisesta silloin, kun alueelle asetetaan kansalaisia koskevia rajoitteita, esimerkiksi puun kuljettamisen kieltäminen rajatun alueen ulkopuolelle.

Yksikönjohtaja

- Esittelee pääjohtajalle päätettäväksi valmiusryhmän perustamisen jäsenineen ja kutsuu siihen muiden yksiköiden ja organisaatioiden edustajat (Ruokaviraston valmiussuunnitelma).
- Varmistaa linjajohtajalta erillisen tilanneryhmän tarpeen (elintarvikeketjulinjan valmiussuunnitelma).
- Sopii MMM:n kanssa korvausmomentin käytöstä ja hyväksyy hävitystoimenpiteiden laskut, jotka kohdennetaan ko. momentille.
- Osallistuu tarvittaessa valmiusryhmän kokouksiin, erityisesti korkean hälytystason tapauksissa
- Päättää yksikön resurssien käytöstä ja priorisoi yksikön tehtävät valmiussuunnitelman toimeenpanon mahdollistamiseksi.
- Neuvottelee resursseista ym. osaston- ja linjajohtajan kanssa sekä muiden organisaatioiden kanssa.
- Ratkaisee hakemukset kasvintuhoojien torjuntapäätöksistä aiheutuvien kustannusten ja vahinkojen korvaamisesta
- Hyväksyy hallinnonalan sisäiset ja ulkoiset tiedotteet tuhoajatapauksesta sekä mediatiedotteet.
- Tarvittaessa haastattelut medialle.

Kasvien tuotanto -prosessin omistaja

- Esittelee linjajohtajalle päätöksen rajatun alueen perustamisesta/ muodostamisesta silloin, kun siinä asetetaan rajoitteita kansalaisille.

- Ratkaisee torjuntapäätökset ja päätöksen rajatusta alueesta silloin, kun siinä ei aseteta rajoitteita kansalaisille.

6.4.2 Valmiusryhmän ja alaryhmien tehtävät

Valmiusryhmä

- Ylläpitää tilannekuvaa ja toimenpidelokia
- Hyväksyy kartoitus suunnitelmat ja hävittämistoimenpiteet
- Hyväksyy toimintasuunnitelman
- Hyväksyy viestintätoimet (viestintämateriaalien hyväksyminen, ks. yksikönjohtajan ja valmiusryhmän johtajan roolit)
- Ohjaa alaryhmien toimintaa

Valmiusryhmän johtaja

- Johtaa valmiusryhmän toimintaa ja valmiussuunnitelman toimeenpanoa
- Valvoo, että toimeenpano tehdään valmiusryhmän päätösten mukaisesti
- Kutsuu valmiusryhmän kokoukset koolle ja tekee asialistat

Kasvien tuotanto -prosessin omistaja

- Vastaa budjettiehdotuksen laadinnasta, talousseurannasta ja budjetin noudattamisesta
- Vastaa työaikakirjausten (seurantakoodit) ohjeistuksesta eli siitä, missä tehtävissä tapauksen seurantakoodia käytetään

Alaryhmävastaavat

- Jos alaryhmässä on useita henkilöitä, sille valitaan alaryhmävastaava.
- Vastaa siitä, että alaryhmä suorittaa tehtävänsä siten kuin on sovittu valmiusryhmässä.
- Työskentelee yhteistyössä muiden alaryhmävastaavien kanssa (tiedonvaihto ja tehtävien koordinointi erityisesti kartoitus-, toimenpide- ja kenttätöalaryhmien kesken).
- Tiedottaa valmiusryhmän johtajalle viipymättä äkillisistä tilannemuutoksista ja tarvittavista toimeksiannoista.
- Sektorivastaava toimii yhtenä alaryhmävastaavana (yleensä joko kartoitukset tai toimenpiteet). Varmistaa, että lokia päivitetään asianmukaisesti. Laatii valmiusryhmälle ehdotuksen tilannekuvaksi (common operating picture) (Liite 2).

Tutkimus ja arviointi -alaryhmä

- Arvioi riskinarvioinnin tarpeen.

- Laatii riskiperusteisesti ja relevantit säädökset sekä standardit huomioiden ehdotukset kartoitussuunnitelmiksi mahdollisine vaihtoehtoineen sisältäen kartoitusmenetelmät.
- Tekee tieteellisin perustein valmiusryhmälle ehdotuksen rajatusta alueesta ja hävittämismenetelmistä, jos tuhoajalle ei ole toimeenpanoasetusta.
- Laatii edellä mainittuihin tehtäviin liittyviä selvityksiä, arvioita ja laskelmia.
- Laatii karttatasoja (esim. riskikohteet) tai kerää taustatietoja paikkatiedon luomiseksi.
- Vastaa tapauksen hoitoa varten tarvittavan tieteellisen tiedon ja asiantuntijoiden etsimisestä ja konsultoinnista.
- Voi esittää ulkopuolisia asiantuntijoita alaryhmän jäseniksi.
- Riskinarvioinninyksikön asiantuntija sekä laboratorion asiantuntija ovat jäseninä alaryhmässä.

Kartoitukset-alaryhmä

- Suunnittelee ja ohjeistaa jäljitykset.
- Hankkii tiedot toimijoista ja kartoituksen kohteena olevan alueen kiinteistön- ja/tai maanomistajista sekä kiinteistötyypeistä.
- Selvittää kartoitusresurssit ja laatii kustannusarviot kartoituksista.
- Selvittää ja tarvittaessa kilpailuttaa kartoituksessa tarvittavat palveluntarjoajat (kasvinterveys- ja lannoiteyksikön osuus, apua tarvitaan talousyksiköstä).
- Tekee kartoitusohjeet, kouluttaa kartoittajat ja koordinoi kartoitustyötä.
- Hankkii tarvittaessa valmiusryhmän johtajan ratkaisun kartoitustyöhön liittyviin käytännön kysymyksiin.
- Tekee esityksen saastuneeksi alueeksi ja puskurialueeksi.
- Tekee toimintasuunnitelmaan kartoitusosuuden. Jos esim. resurssit eivät salli tutkimus- ja arviointialaryhmän tekemän suunnitelman toteuttamista, perustelut kirjataan ylös.
- Soveltaa käytäntöön valmiusryhmän hyväksymät kartoitussuunnitelmat.
- Vastaa yhteistyössä kenttäalaryhmän kanssa siitä, että kartoitusten tavoitteet toteutuvat.

Tietoaineistovastaava

- Vastaa tarvittavien tietojärjestelmien, kuten paikkatiedon keruujärjestelmän käyttöönotosta.
- Ohjeistaa ja kouluttaa järjestelmän käytön.

Viestintä-alaryhmä

- Toimii valmiusryhmän toimeksiannosta (tiedotteiden tiheys, viestintäväylät).

- Tuottaa oikeaa ja oikea-aikaista tietoa erilaisille kohderyhmille tilannekuvan pohjalta
- Tuottaa viestintämateriaalit kuten erilaiset tiedotteet ja uutiskirjeet, some-tekstit, esitteet ja julisteet, jotka yksikönjohtaja / valmiusryhmän johtaja hyväksyy (kohta Viestintä).
- Huolehtii tarvittavien viestintäväylien käyttöönotosta (esim. verkkosivut ja uutiskirjeet).
- Päivittää verkkosivut (tilanne ja tilannekatsausten aikataulu).
- Järjestää media- ja muut tiedotustilaisuudet.
- Tarkistaa tiedotusvälineiden laatimat lehtijutut yms.
- Vastaa tiedotusvälineiden yhteydenottoihin. Ohjaa hälytystason perusteella haastattelupyynnöt johtajille.

Toimenpiteet – alaryhmä

- Vastaa siitä, että valmiusryhmän hyväksymät toimenpiteet toteutetaan.
- Suunnittelee toimenpiteet tutkimus- ja arviointi -alaryhmän tekemien suositusten pohjalta.
- Hankkii tiedot toimijoista ja kiinteistön/maanomistajista, joille päätökset pitää tehdä (ellei jo ole selvitetty kartoitusta varten).
- Kilpailuttaa ulkopuoliset palveluntuottajat ja hallinnoi torjuntakustannuksia (kasvinterveys- ja lannoiteyksikön osuus).
- Laatii torjuntapäätöspohjat.
- Laatii toimenpiteiden vaatimat hallinnolliset selvitykset, sopimukset, virka-apupyynnöt, luvat sekä muut kuin torjunta- ja korvauspäätökset.
- Laatii päätöspohjat.
- Selvittää ja ohjeistaa, missä ja miten saastunut materiaali hävitetään.
- Selvittää ja järjestää esim. puutavaran välivarastoinnin.
- Ohjeistaa ja kouluttaa torjuntapäätösten tekemisen ja tarvittaessa käytännön toimenpiteiden toteuttamisen.
- Vastaa yhteistyössä kenttäalaryhmän kanssa siitä, että toimenpiteiden tavoitteet toteutuvat.
- Laatii viestintätiimin kanssa viestintämateriaalin ja ohjeet toimijoille, muille asianosaisille sekä sidosryhmille (Art. 25 kohta 2 j).
- Tekee toimintasuunnitelmaan toimenpideosuuden.

Kenttätö – alaryhmä

- Osallistuu kartoituksen ja toimenpiteiden käytännön suunnitteluun kartoitusalaryhmän kanssa.
- Toteuttaa valmiusryhmän päätöksen mukaisesti kartoitukset ja toimenpiteet.

- Ryhmään kuuluvat tarpeen mukaan kartoitusta ja toimenpiteitä tekevät Ruokaviraston, elinvoimakeskusten ja mahdollisten muiden virastojen virkamiehet, valtuutetut tarkastajat ja harkinnan mukaan ostopalveluhenkilöstö.
- Esittää tarvittavia isompia hankintoja valmiusryhmälle.
- Vastaa kenttätöiden käytännön koulutuksesta.
- Jakaa tarvittaessa asukas- tai muut tiedotteet kohdealueella.
- Koordinoi toimenpiteet urakoitsijoiden kanssa.
- Kenttätöalaryhmän vastaava vastaa siitä, että valmiusryhmän päätökset ja toimeksiannot tiedotetaan kartoituksiin ja toimenpiteisiin osallistuville tarkastajille ja muille henkilöille, ja toteutetaan.

6.4.3 Valmiusryhmän toimintaperiaatteet

Valmiusryhmä kokoontuu ensimmäisen kerran 48 h kuluessa siitä, kun valmiusryhmän jäsenet on nimetty. Tämän jälkeen valmiusryhmän johtaja kutsuu ryhmän kokoukset koolle tilanteeseen nähden tarvittavalla tiheydellä. Kokoukset voivat olla läsnä- tai etäkokouksia. Alaryhmävastaavat huolehtivat ryhmien välisestä tiedonvaihdosta myös kokousten välillä. Valmiusryhmän jäsenille nimetään sijaiset.

Valmiusryhmän kokouksissa käsiteltävät asiat

- Alaryhmien asiat lyhyesti: tapahtumat edellisen kokouksen jälkeen, lyhyen aikavälin (14 vrk suunnitelma), pitkän aikavälin suunnitelma tilanteen mukaan.
- Tilannekuva täydennetään ja hyväksytään (Liite 2).
- Päätösasiat, esim. toimintasuunnitelmat.
- Keskeiset tehtävät ja niiden aikataulu ennen seuraavaa kokousta. Akuutissa vaiheessa tehtävät suunnitellaan lähtökohtaisesti 1–2 viikoksi eteenpäin.

Lokin ylläpito

- Alaryhmävastaavat huolehtivat oman ryhmänsä asioiden ja tehtävien kirjaamisesta lokiin.
- Jokaisesta kokouksesta kirjataan muistio sähköiseen lokiin. Sektorivastaava kirjaa kokousmuistiot.
- Kokousmuistio sisältää vähintään päivämäärän, läsnäolijat ja tilannekatsauksen / linkin tilannekuvaan, päätökset ja perustelut. Pidemmät asiakirjat linkitetään lokiin.
- Lokiin kirjataan kokousmuistioiden lisäksi muutkin tärkeät tapahtumat ja päätökset.
- Sektorivastaava varmistaa, että lokia ylläpidetään asianmukaisesti, ja muistuttaa asiasta tarvittaessa.

Tilannekuva

- Tilannekuvaan kirjataan keskeiset löydökset ja päätökset, joiden pohjalta valmiusryhmä tekee linjauksia ja päätöksiä.

Toimintasuunnitelma

- Valmiusryhmä laatii kasvinterveysasetuksen artikla 27 mukaisen toimintasuunnitelman.
- Suunnitelman sisältö:
 - Kuvaus kartoituksista sisältäen silmävaraiset tarkastukset, näytteet ja testit lukumäärineen ja menetelmineen.
 - Toimenpiteet tuhoajan hävittämiseksi ja miten saastunut materiaali hävitetään (ks. liite 4).
 - Hygieniatoimet viljelyssä, koneiden käytössä (esim. haketin), kuljetuksessa ym.
 - Aikataulu, toimien organisointi ja raportointi
 - Toimenpiteiden tehokkuuden arviointi.
- Suunnitelma on annettava viipymättä tiedoksi asianosaisille ammattimaisille toimijoille.
- Toimintasuunnitelma ilmoitetaan komissiolle (Luku 13).

6.5 Linjatason tilanneryhmä

Hälytystason ja resurssitarpeen perusteella valmiusryhmä arvioi tarpeen perustaa linjatason tilanneryhmä sekä arvioidaan, vaatiiko tapaus yksikön ulkopuolista resurssia ja erityistä viestintää (Elintarvikeketjulinjan valmiussuunnitelma #1726044 ja Ruokaviraston Erityistilanteiden viestintäohje).

Elintarvikeketjulinjan valmiussuunnitelmaa sovelletaan, kun karateenituhoojatapauksen hoito vaatii linjan tai viraston sisäisten resurssien uudelleen kohdentamista ja töiden uudelleen järjestelyä. Sen mukaisesti turvataan viraston kriittisten tehtävien suorittaminen, kun henkilökuntaa on normaalia vähemmän tarjolla niiden tekemiseksi. Tilanneryhmään kootaan tilanteen hoidosta vastaavia esihenkilöitä ja asiantuntijoita, tarpeen mukaan pyydetään resurssia viraston muilta linjoilta ja toimintakokonaisuuksista.

6.6 Tuhoojatapaus Ahvenanmaalla

Ahvenanmaan itsehallinnollista maakuntaa koskeva toimeenpano on maakuntahallituksen, sen kasvinterveysviranomaisen (<https://www.regeringen.ax/naringsliv-foretagande/lantbruk/vaxthalsa-vaxtskyddsmedel>) vastuulla. Ahvenanmaan itsehallintolain (1991/1144) 30 §:n 8 kohdan mukaan ”tehtävistä, jotka kasvintuhoojien maahan kulkeutumisen estämistä

koskevan lainsäädännön mukaan kuuluvat valtakunnan viranomaiselle, huolehtii maakunnassa maakunnan hallitus tai muu maakuntalaissa mainittu viranomainen”. Valtakunnan kasvinterveyslain soveltamisesta annetun maakuntalain (OFS 2021:26) mukaan valtakunnan kasvinterveyslakia sovelletaan Ahvenanmaalla, mutta siten kuin tässä maakuntalaissa tarkemmin säädetään. Viranomaisten tehtävistä on tarkempia säännöksiä tasavallan presidentin asetuksessa (OFS 2021: 76). Ruokavirasto voinee tarjota resurssejaan tapauskohtaisesti, jos valtion velvollisuudet niin edellyttävät.

6.7 Mahdollisia haasteita

- Resurssit, erityisesti tilanteissa, joissa vaaditaan laajoja avohakkuita
- Tietojärjestelmien soveltuvuus vaativiin tuhoajatapauksiin. Erityistilanteiden hoitoon soveltuvan hallintaohjelman puute.
- Raportointi EU:lle, erityisesti mikäli esiintymä on Ahvenanmaan itsehallintoalueella (käytännössä Ruokavirasto raportoi).

6.8 Tuhoajaesiintymä valtioiden rajalla

Jos tuhoajaesiintymä sijaitsee Suomen ja sen rajanaapurin alueella, Ruokavirasto, maa- ja metsätalousministeriö tai ulkoministeriö on yhteydessä kyseisen maan ulkoministeriöön tai suoraan kasvinterveysviranomaisiin (art. 25.2 a). Koordinointi naapurijäsenvaltioiden ja naapureina olevien kolmansien maiden kanssa tehdään tapauskohtaisesti.

Naapurimaiden kasvinterveysviranomaiset:

- Ruotsi: Jordbruksverket <https://jordbruksverket.se/>
- Viro: Estonian Agricultural Board <https://www.agri.ee/en/objectives-and-activities/plant-production-and-plant-health>
- Norja: Norwegian Food Safety Authority Mattilsynet <https://www.mattilsynet.no/en>
- Venäjä: Rosselkhoznadzor https://fsvps.gov.ru/fsvps/main.html?_language=en

7. Alkuvaiheen toimenpiteet tuhoojan leviämisen estämiseksi

Tavoitteena on määrätä välittömästi (3 työpäivää) toimenpiteet, joilla estetään kasvintuhoojan leviäminen kohteen muihin kasveihin ja kohteesta eteenpäin joko laboratoriotutkimuksen aikana tai heti tuhoojan vahvistamisen jälkeen.

Keinot:

- Kasvien ja kasvituotteiden hävittäminen
- Siirtämisen kieltäminen väliaikaisella markkinointikiellolla
- Jäljitykset ja takaisinvento

7.1 Kasvien ja kasvituotteiden hävittäminen

Hävittämiseen ryhdytään tapauskohtaisesti jo ennen kuin kokonaistilanne on selvillä. Ensimmäiset saastuneiksi todetut kasvit tai kasvituotteet määrätään hävitettäväksi torjuntapäätöksellä tai markkinointikiellolla. Tarvittaessa määrätään lisäksi samanaikaisesti väliaikainen markkinointikielto niille kasveille tai kasvituotteille, joihin laji on voinut levitä. Joissain tapauksissa voidaan joutua tässä yhteydessä käsittelemään kasveja kemiallisesti.

Tarvittaessa toimija voi hävittää saastuneet ja/tai mahdollisesti saastuneet kasvit ja ennen päätöksen saamista, mikäli Ruokavirasto antaa siihen luvan.

Hävityksen periaatteista ja hävityspaikoista on tarkemmin liitteessä 4. Hävittämistavat perustuvat tuhoojan lajikohtaiseen biologiaan ja ne ohjeistetaan lajikohtaisissa liitteissä, ja tarkennetaan toimintasuunnitelmassa.

Ammattimaisen toimijan on minimoitava tuhoojan leviämisen mahdollisuus.

7.2 Siirtämisen kieltäminen väliaikaisella markkinointikiellolla

Väliaikaisesta markkinointikiellosta on perusohje ohjeessa Toimenpiteet tuhoajatapauksissa (7793/04.00.00.01/2021). Väliaikainen markkinointikielto voidaan antaa esimerkiksi näytteen tutkimisen ajaksi. Sen perusteella voidaan päätyä pysyvään markkinointikieltoon ja saastuneen kasvi- tai kasvituote-erän hävittämiseen (ks. Seuraamukset kasvinterveyden valvonnassa 496/04.00.00.01/2021).

7.3 Jäljitykset ja takaisinvento

Jäljityksistä on perusohje ohjeessa Toimenpiteet tuhoajatapauksissa (7793/04.00.00.01/2021).

- Kun tuhooja on tullut tavarán mukana, saadaan jäljitystiedot tavaraerán asiakirjoista
- Etsitään kaikki potentiaaliset leviámisreitit eteenpäin ja taaksepäin (toimija- ja sidosryhmäviestintä luku 3)
- Kun tuhoojaan ei ole liitettävissä tavaraa, jäljitys osa paikkatieto- ja riskinarviointityötä

Jäljitys sisältää tarkastuskäyntejä kohteissa ja tarvittaessa niiden lähiympäristössä.

Toimijalla on velvoite tehdä takaisinvento saastuneille tai mahdollisesti saastuneille tavaroille. Mikáli tavarat ovat menneet kuluttajille, on takaisinvedon onnistuminen varmistettava viranomaisviestinnän kautta.

8. Rajatun alueen perustaminen

- Rajattu alue perustetaan kasvinterveysasetuksen artikla 18 mukaisesti, kun karanteenituhoojan esiintyminen on vahvistettu virallisesti (luku 6.3).
- Rajattuun alueeseen kuuluu saastunut alue ja sitä ympäröivä puskurialue.
- Tuhoojille, joille on omat täytäntöönpanoasetukset, rajatun alueen koko sisältyy asetuksiin. Muille tuhoojille Ruokavirasto määrittää rajatun alueen koon.
- Saastuneen alueen määrittämiseksi tehdään kartoitus (delimiting survey) (luku 8.2).
- Ruokavirasto tekee päätöksen rajatun alueen perustamisesta (luku 8.3).

8.1 Tapaukset, joissa rajattua aluetta ei perusteta

- Ruokavirasto voi päättää, että rajattua aluetta ei perusteta, jos se katsoo, että tuhooja voidaan välittömästi poistaa. Tarkastelussa on otettava huomioon tuhooja ja löydöspaikka (art. 18.4). Joissakin tuhoojakohtaisissa toimeenpanoasetuksissa on tiukempia ehtoja sille, että rajattua aluetta ei perusteta (esim. *Xylella fastidiosa*).
- Jos rajattua aluetta ei perusteta, on kuitenkin tehtävä kartoitus sen selvittämiseksi, ovatko muut kasvit tai kasvituotteet saastuneet.

- Jos ei ole riskiä tuhoojan leviämisestä saastuneen alueen ulkopuolelle, tai riskiä on pienennetty hyväksyttävällä tasolle, puskurialuetta ei tarvitse kaikkien tuhoojien osalta tarvitse perustaa (art. 18). Puskurialuetta ei pääsääntöisesti perusteta, jos tuhoojaesiintymä on kasvihuoneessa.

8.2 Kartoitus rajatun alueen muodostamiseksi

- Kartoitus (delimiting survey) tehdään, kun karanteenituhoojan esiintyminen on virallisesti vahvistettu.
- Kartoituksen tavoitteena on määrittää saastuneen alueen laajuus vahvistettua esiintymää ympäröivällä alueella.
- Kartoitus tehdään systemaattisesti sovitulla tavalla kulloinkin kohteeksi määritellyllä alueella.
- On huomioitava riski, että tuhooja on jo levinnyt laajemmalle kuin yhteen kohteeseen, ja hävittäminen ei enää onnistu. Tällöin on tarpeen tehdä laajempi kartoitus (detection survey) muiden saastuneiden kohteiden löytämiseksi. Valmiusryhmä päättää, onko laajempi detection survey tarpeen, ja missä vaiheessa se tehdään. Erityisesti on huomioitava resurssit: paljonko delimiting survey vie resursseja ja paljonko niitä jää detection surveyssä käytettäväksi.

Vaihe 1) Tiedon hankkiminen ja paikkatiedon muodostaminen kohteesta

- Tiedon hankkiminen alkaa kohteessa ja sen välittömässä läheisyydessä tehtävällä tarkastuksella (isäntäkasvit, toimijat yms.) (liite 3).
- Peltokasvituotannossa kasvulohkotiedot saadaan tukirekisteristä.
- Tiedot laajemmalla alueella hankitaan eri rekistereistä (luku 8.2.1). Jos tietoja ei saada rekistereistä, käytetään paikallisten tarkastajien asiantuntemusta alueestaan tai esimerkiksi riskinarvioinnin yksityiskohtaisia tietoja.
- Tiedoista muodostetaan paikkatietoaineisto (luku 8.2.3).

Vaihe 2) Tutkimus ja arviointi -alaryhmä laatii riskiperusteisen kartoitussuunnitelman

- Suunnitelma sisältää kartoitettavan alueen ja ehdotukset EFSA:n tilastollisten tuhoojakartoitusten suunnitteluun räätälöityihin menetelmiin tarvittavista luvuista perusteluineen.
- Kartoitus suunnitellaan riittävän laajalle alueelle riittävällä luottamustasolla hyödyntäen EFSA:n työkaluja (<https://www.efsa.europa.eu/en/topics/pest-surveillance>), jotta sen perusteella voidaan määrittää rajattu alue.
- Laaditaan ehdotukset eri kartoitusmenetelmävaihtoehdoista ja mikä on niiden sensitiivisyys ja resurssivaikutukset valvonnalle ja kasvianalytiikan laboratoriolle.

- Jos tuhoojalle on olemassa lajikohtainen EFSA:n kartoitusohje (Survey card) ja täytöntöönpanoasetus, sovelletaan niiden suosituksia ja vaatimuksia.
- Jos lajille ei ole olemassa täytöntöönpanoasetusta, tutkimus- ja arviointialaryhmä selvittää tieteellisin perustein vastaavat tiedot tuhoojan biologia huomioiden.

Vaihe 3) Kartoitusalaryhmä ja kenttätyövastaava soveltavat kartoitus suunnitelman käytäntöön

- Kartoitusalaryhmä selvittää käytettävissä olevat resurssit, ja soveltaa kartoitus suunnitelman käytäntöön.

8.2.1 Alueiden maankäyttöä, kasvillisuutta ja hallintaa koskevat tiedot

- Ammattimaiset toimijat: Ruokaviraston Elmo-tietojärjestelmä (rekisteröityneet toimijat ja valvontakohteet), tukirekisteri.
- Maahantulopaikat (esim. satamat, lentokentät) saa CORINE-maanpeiteaineistosta NoBa Land Cover Retriever -sovelluksen avulla.
- Maanpeiteaineisto, kuten metsät, teollisuusalueet, maatalousmaat, kaupunkialueet saa myös CORINE-maanpeiteaineistosta NoBa Land Cover Retriever -sovelluksen avulla. Kasvilajikohtaista tietoa ei saa maanpeiteaineistosta, vaan sitä voi etsiä esim. Metsäkeskuksen tai Maanmittauslaitoksen paikkatiedoista ja rekistereistä tai laji.fi tietokannasta.
- Rakennukset, kiinteistörajat, kiinteistöjen omistajat ja vuokraajat sekä tiekunnat: Maanmittauslaitoksen kiinteistötietopalvelu. Palvelu toimii Ruokaviraston henkilökortilla (vahva tunnistautuminen). Palvelu sisältää myös Maanmittauslaitoksen taustakartat, maastokartat ja ilmakuvat.
- Metsälain mukaiset kiinteistöt saa myös Metsäkeskukselta. Metsäkeskuksen palvelussa näkyy myös suojellut alueet.
- Ruokavirasto selvittää kunnalta, mikä taho hallinnoi kunnan viheralueita yms., ja tiedottaa kuntaan tuhoojaesiintymästä.
- Suojellut alueet
 - Ruokavirasto saa haettua suojellut alueet Laji.fi -viranomaisportaalista
 - Alueen suojeluarvot (luontotyytit ja lajit) löytyvät pääosin Ympäristöhallinnon verkkopalvelusta
 - Valtion muut suojelualueet: <https://ckan.ymparisto.fi/dataset/valtion-muut-suojelualueet>
 - Muu suojelu yksityismailla: <https://ym.fi/luonnonsuojelu-yksityismailla>
 - Yksityiset metsien Metso-suojelualueet ympäristöhallinnon sivuilta: <https://ckan.ymparisto.fi/dataset/metso-aineistot>

- <https://www.ymparisto.fi/fi/luonto-vesistot-ja-meri/luonnon-monimuotoisuus/suojelu-ennallistaminen-ja-luonnonhoito>
- Erityisen tärkeät metsäympäristökuviot (metsälain 10 §) löytyvät Metsäkeskuksen sivuilta:
<https://metsakeskus.maps.arcgis.com/apps/MapSeries/index.html?appid=a29ae4c4eb7240f0895d4ff93f04df1c>
- Ruokavirasto tiedottaa asianomaisille viranomaisille (esim. SYKE, Museovirasto), jos tuhuojaesiintymä on lähellä suojeltua aluetta.
- Suojeltuja alueita ovat:
 - Luonnonsuojelualueet, luonnonsuojelualueet yksityisten omistamilla alueilla
 - Natura-alueet
 - Lehtojensuojelualueet, vanhojen metsien suojelualueet
 - Metsähallituksen hallinnoimat suojelualueet
 - Kulttuuriympäristöt (esim. vanhat puistot, arvokkaat maisema-alueet)
 - Unescon maailmanperintökohteet

Mitä laajemmasta alueesta on kyse, sitä todennäköisemmin siihen voi liittyä erilaisia hallinnollisia epäselvyyksiä/tilanteita, jotka voivat aiheuttaa ratkaisevaa viivästystä torjunnan onnistumisen kannalta. Ruokavirasto on koonnut valmiussuunnitelman laadinnan aikana tietoja tällaisista tilanteista.

8.2.2 Toimijan avustusvelvollisuus ja tiloihin pääsy

Tarkastajalla on oikeus päästä tuotantotiloihin, kuljetusvälineisiin ja yksityishenkilöiden pihalle sekä tutustua tietojärjestelmiin ja asiakirjoihin tarkastuksen tekemiseksi. Toimijan velvollisuus on avustaa tarkastuksessa ja toimia yhteistyössä tarkastajan kanssa. Nämä perustuvat valvonta-asetuksen artiklaan 15 sekä kasvinterveyslain 16 §:ään.

8.2.3 Tietojärjestelmät

Tarkastukset, näytteet tuloksineen, pyydykset sekä muut tarvittavat tiedot tallennetaan Ruokaviraston tietojärjestelmiin. Kaikki kuitit tallennetaan valmiusryhmässä sovittuun paikkaan. Ostopalvelujen osalta tarkastusten tallennukset tehdään valmiusryhmässä sovitulla tavalla.

Paikkatietojärjestelmää koskevia tarpeita

- Kenttätyöntekijät tarvitsevat mobiilisovelluksen, jolla voidaan lisätä havaintopisteitä kartalle.
- Muut tapauksen hoitoon osallistuvat tarvitsevat sovelluksen, jolla valmiusryhmä voi seurata ja ohjata tilannetta ja toimenpiteitä.

- Pohjakartta, jossa näkyy tapauksen kannalta olennaiset asiat kuten maasto, tiet ja rakennukset.
- Ruudukkotaso (esim. 100 m x 100 m)
- Tarpeen mukaan muita karttatasoja
- Toimii Ruokaviraston käytössä olevien ratkaisujen (esim. Qlik Sense) kanssa.

Paikannuslaitteet

- Tarvittaessa tarkkuus-GPS rajatun alueen muodostamiseksi.
- Puhelimen paikannustarkkuus avoimessa maastossa n. 2,0 m, ulkoisen ammattimaisen GPS-laitteen tarkkuus on tyypillisesti 40-60 cm.
- Paras sijainnin tarkkuus saadaan, kun mittaus tehdään avoimella paikalla. Rakennetun tilan koordinaatit voi hakea MML:n karttasovelluksesta (kiinteistötietopalvelu), mutta nekin tulee tarkistaa.

Paikkatietojärjestelmään tallennettavat tiedot

- Näytetiedot ja tarkastushavainnot piste- tai aluekohtaisesti.
- Esiintymän sijainti ja maaston kuvaus (kaupunki, metsä, pelto jne.)
- Saastuneen alueen ja puskurialueen rajat
- Isäntäkasvit
- Ammattimaiset toimijat
- Muut riskikohteet (esim. satamat, varastot tms.)
- Erilaiset kiinteistötyypit (esim. luonnonsuojelualueet)
- Tarvittaessa karttatasoja Metsäkeskukselta (esim. hakkuualueet, taimikot)
- Muu kyseisen kannalta merkittävä tieto (esim. puutavaran kuljetukseen sopivat tiet).

8.2.4 Kartoitusmenetelmät

Silmävarainen tarkastus

- Silmävaraisessa kartoituksessa tuhoajia tai oireita etsitään paljain silmin tai apuvälineiden avulla. Apuvälineitä ovat esimerkiksi luuppi tai kiikari. Näyte otetaan, kun havaitaan karanteenituhoojaan viittaavia oireita.
- Kiikarointia suunniteltaessa on huomioitava, että puiden kiikarointi onnistuu parhaiten lehdettömänä aikana, ja että kiikarointi vaatii riittävästi valoa.
- Puita voidaan tarkastaa myös kiipeämällä, jolloin tarkastuksen sensitiivisyys on parempi. Ruokavirastolla on vain kaksi puukiipeilykoulutuksen saanutta henkilöä, joten tarvittaessa kiipeily teetetään ostopalveluna. Kiikaroitavat puut pitää usein vielä varmistaa kiipeämällä.

Piilosaastuntanäytteenotto

- Piilosaastuntanäytteenotto voi olla välttämätön tuhoojille, joita on vaikea löytää silmävaraisesti (esim. *Xylella* ja muut mikrobitaudit).
- Näytteenottoa suunniteltaessa pitää ottaa huomioon tuhoojan biologia, isäntäkasvit, näytteenoton ajankohta, laboratorion kapasiteetti ja muut käytössä olevat resurssit.

Pyydykset

- Erilaisia hyönteispyydyksiä voidaan käyttää feromonien tai houkutusaineiden kanssa tai ilman niitä. On olemassa myös säiliöitä, jotka keräävät mikrobeja ilmasta.
- Pyydyksiä käytettäessä on otettava huomioon esim. pyydyksen sensitiivisyys, hyönteisen lentoaika, pyydystyyppi, feromonit/kairomonit (eli muu houkutusaine), oikea asennustapa, pyydystiheys, huoltokäyntien tarve sekä laboratorion kapasiteetti.

Hajukoirat

- Hajukoiria voidaan käyttää karanteenituhoojien etsinnässä.
- EU:ssa on käytössä tällä hetkellä (v. 2026 tilanne) runkojäärille ja saarnenjalosoukolle.
- Hajukoirien kouluttamiseen uuteen hajuun menee kuukausia aikaa. Koulutuksessa tarvittavien hajunäytteiden hankkiminen voi olla haastavaa. Hajukoirien taitoa tulee pitää yllä säännöllisesti.

Destruktiivinen näytteenotto (destructive sampling)

- Destruktiivinen näytteenotto tarkoittaa kasveja tuhoavaa tai voimakkaasti vahingoittavaa näytteenottoa (esim. puun kaataminen, taimen pilkkominen tai suuren oksanäytteen ottaminen).
- Menetelmä on tarpeen, jos tuhoojan oireet eivät ole havaittavissa silmävaraisessa tarkastuksessa (esim. hyönteisten toukat rungon sisällä), ja on pakko selvittää, esiintyykö tuhoojaa kohteessa.
- Puiden destruktiivisesta näytteenotosta tehdään aina toimijalle torjuntapäätös. Joissain tapauksissa voidaan pyytää toimijalta lupa näytteenottoon ennen torjuntapäätöksen valmistumista.

Houkutuskasvit

- Houkutuskasvit (sentinel plants) voidaan käyttää kartoituksen tai torjunnan osana. Joissakin tapauksissa houkutuskasveja voidaan jättää tai tuoda saastuneelle alueelle, joilta isäntäkasvit on poistettu. Houkutuskasvit voivat olla myös esim. kaulattuja puita.

8.3 Päätös rajatun alueen perustamisesta

Päätös rajatun alueen perustamisesta tehdään kasvinterveyslain 4 § nojalla joko heti kun esiintymä on todettu tai kun kartoituksesta on saatu riittävät tiedot saastuneesta alueesta. Yksikönjohtaja esittelee ja linjajohtaja ratkaisee päätöksen rajatusta alueesta, kun päätöksessä asetetaan rajoitteita kansalaisille. Muissa tapauksissa sektorivastaava esittelee ja kasvien tuotanto -prosessin omistaja ratkaisee.

Rajauspäätökseen sisältyvät tiedot

- Taustatiedot: saastuntatiedot ja koordinaatit
- Saastuneen vyöhykkeen ja puskurivyöhykkeen säde
- Rajoitukset ja toimintaohjeet niiden noudattamiseksi
- Päätöksen liitteet:
 - Karttaliite, jossa on määritelty rajatun alueen sijainti ja rajat
 - Karttaliite, jossa on määritelty saastuneen vyöhykkeen sijainti ja rajat
 - Valitusosoitus hallinto-oikeuteen
 - Internet -osoite, josta päätös on kokonaisuudessaan luettavissa.

Päätös lähetetään postitse kaikille rajatun alueen kiinteistön omistajille ja haltijoille. Lisäksi rajauspäätöksestä ilmoitetaan paikallislehdissä julkaistavilla lehti-ilmoituksilla, Ruokaviraston verkkosivuilla sekä virallisessa lehdessä. Joissakin tapauksissa kyseeseen voi tulla viranomaisen yleistiedoksianto (hallintolaki 434/2023 62 §).

Ammattimaisille toimijoille, joilla on toimenpiteiden ja rajoitusten alaista toimintaa, tehdään aina myös toimijakohtaiset torjuntapäätökset sekä saastuneella alueella että puskurialueella. Jos koko rajattu alue on yhden toimijan alueella, riittää torjuntapäätös.

Asianosaisia kuullaan rajauspäätöksestä, ellei kuulemista voida jättää tekemättä hallintolain 34 § nojalla, jos kuulemisesta johtuva päätöksen viivästyminen aiheuttaisi vaaraa kasvinterveydelle.

8.4 Torjuntapäätökset

Torjuntapäätökset tehdään ja asianosaista kuullaan ohjeen Toimenpiteet karanteenituhoojatapauksessa 7793/04.00.00.01/2021 mukaisesti. Poikkeuksena ohjeen mukaiseen käytäntöön ovat tapaukset, joissa ELY-keskus normaalisti tekisi torjuntapäätökset. Jos Ruokavirasto on luvun 6 mukaisesti ottanut tapauksen hoidon hallintaansa, Ruokavirasto tekee torjuntapäätökset myös näissä tapauksissa (kasvinterveyslaki 7 §).

8.5 Korvauspäätökset

Ruokavirasto päättää korvauspäätöksistä kasvinterveylain 31 § mukaisesti kasvintuotannon ammattimaisille toimijoille ja 32 § mukaisesti metsälain (1093/1996) soveltamisalaan kuuluvilla alueilla. Muilla kuin metsälain piiriin kuuluvilla alueilla korvausta voidaan maksaa vain poikkeuksellisen vakavassa kasvintuhoojatapauksessa.

Korvaukset metsälain piiriin kuuluvilla alueilla

Korvauspäätös voi mm. koskea metsänomistajalle maksettavaa korvausta tilanteessa, missä sahatavaran arvo jää saamatta puutavaran haketusveloitteen vuoksi. Korvaus lasketaan erotuksena sahatavaran ja hakkeen arvojen välillä. Korvaus voinee koskea myös tilannetta, missä metsätalousalueella ei voida kasvattaa taloudellisesti kannattavaa taimikkoa rajoitusten voimassa ollessa (HE 11/2019 vp & HE 168/2007, mm. täyden korvauksen periaate). Alue voidaan joutua pitämään havu- tai lehtipuuttomana jopa yli kymmenen vuoden ajan. Metsälain uudistamisveloitetta ei välttämättä pystytäkään soveltamaan (Metsäl 5a §¹¹) laissa mainituilla puulajeilla (Metsäl 8 a)). Tämä koskee erityisesti alueita, joilla mänty kasvaa luontaisesti parhaiten, ja lehtipuut heikommin. Keskenkasvuisia puita voidaan myös joutua hakkaamaan liian aikaisin tai huonoon tai epätarkoituksenmukaiseen aikaan puumarkkinoiden suhteen. Täyden korvauksen periaate voi lisäksi koskea mm. poistetun vakiintuneen taimikon uudelleen metsittämistä, puuston arvon alenemista ja puuston odotusarvon menetyksestä aiheutuneita kustannuksia.

Jotta puutavaraa koskeva korvaussumma voidaan arvioida, puutavaran laatu ja tilavuus tulee arvioida. Tämä vaatii käytännössä puutavaran kasaamista kourapinoksi tai mittakasaksi (ks. laani 2.1) taikka laajemmissa tapauksissa kaukokartoitusta ilmasta käsin. Ruokavirasto voi käyttää Suomen metsäkeskusta (luku 2) apunaan korvauspäätöksen valmistelussa. Korvaussuosituksia on antanut mm. MML (<https://ak.maanmittauslaitos.fi/2023/puut-tavallisimpien-puiden-korvaukset>) ja VYL (opas (Kasvillisuuden arvonmääritys: KAM '07)).

Asiaryhmään kuuluvat myös mahdollisten valitusten ja vahingonkorvausasioiden käsittely ja hoito.

9. Toimenpiteet saastuneella alueella

Saastuneella alueella tehtävillä toimenpiteillä on tarkoituksena hävittää tuhooja ja estää sen leviäminen. Mikäli tuhoojaa koskevassa erityislainsäädännössä on määritetty toimenpiteet, noudatetaan niitä.

Toimenpiteet tuhoojariskien hallitsemiseksi voivat sisältää:

1. Saastuneiksi todettujen ja mahdollisesti saastuneiden tai muiden kasvien hävittäminen
2. Viljelytarvikkeiden, maa-aineksen, kasvualustojen tai muun materiaalin hävittäminen
3. Saastuneiksi todettujen ja mahdollisesti saastuneiden kasvien, kasvituotteiden, tilojen, maan, veden, maaperän, kasvualustojen, laitostilojen, koneiden, laitteiden ja muiden tavaroiden fysikaalinen, kemiallinen tai biologinen käsittely/torjunta.
4. Vaatimuksia, jotka koskevat i) ammattimaisten toimijoiden rekisteröintiä, luvanantoa ja virallista valvontaa; ii) kasvinterveystodistuksen, kasvipassin, etiketin tai muun myöntämistä käsitellyille kasveille, kasvituotteille tai muille tavaroille ja ISPM 15 -merkintää
5. Kasvien viljelyä, korjuuta ja käyttöä koskevat rajoitukset. Kyseisiin toimenpiteisiin voi sisältyä vaatimuksia, jotka koskevat kasvilajien ja -lajikkeiden resistenssin testaamista asianomaista karanteenituhoojaa vastaan ja asianomaiselle karanteenituhoojalle resistenttien kasvilajikkeiden ja -lajien luettelointia.
6. Rajoitukset, jotka liittyvät viljeltyjen kasvien tunnistetietoihin, alkuperään, tuotantohistoriaan tms.
7. Rajoitukset, jotka liittyvät kasvituotteiden, tilojen, maan, veden, maaperän, kasvualustojen, laitostilojen, koneiden, laitteiden ja muiden tavaroiden käyttöön.
8. Kasvien, kasvituotteiden, tilojen, maan, veden, maaperän, kasvualustojen, laitostilojen, koneiden, laitteiden ja muiden tavaroiden valvonta, silmämääräinen tarkastus, näytteenotto ja laboratoriotestaus karanteenituhoojien esiintymisen varalta.
9. Seuranta, joka kohdistuu kasvilajin tai kasvilajikkeen resistenssin heikentymiseen tai muuttumiseen karanteenituhoojan tai sen biotyypin, patotyypin, rodun tai virulenssin muutoksen vuoksi.
10. Toimijaa koskevat kirjanpito- ja tiedonantovelvoitteet

Katso tarkempi luettelo kasvinterveysasetuksesta EU/2016/2031 (liite II 1 jakso). Alla on kuvattu tavallisimmat saastuneella alueella toteutettavat hävittämis- ja

torjuntatoimenpiteet. Usein saastuneelle alueelle kohdistuu myös erilaisia kieltoja tai rajoituksia.

Ruokavirasto on pääsääntöisesti vastuussa, että tuhoajan saastuttama materiaali hävitetään vaatimusten mukaisesti ja niin, ettei kasvintuhoajan leviämisvaaraa tuotantoon tai luontoon ole. Ruokavirasto voi olla toimenpiteistä ja riskimateriaalin hävittämisestä vastaava toimija. Vaihtoehtoisesti Ruokavirasto valvoo, että toimenpidepäätöksen alainen toimija toteuttaa määrätyt toimenpiteet ja että saastuneeksi todettu materiaali käsitellään ja hävitetään päätöksen ja sovitun mukaisesti.

9.1 Puiden hävittäminen

Kaikki saastuneet tai mahdollisesti saastuneet kasvit poistetaan, ellei lainsäädäntö toisin määrää. Hävittämisessä voidaan joutua poistamaan myös muita kuin isäntäkasveja.

Mikäli tuhoajan löytyminen johtaa saastuneen alueen laajentamiseen, poistettu materiaali tutkitaan joko silmämääräisesti tai laboratoriotutkimuksin. Muut kuin isäntäkasvit lajitellaan erikseen.

Puuston poistamiseksi on tehtävä tarkoituksenmukainen hakkuusuunnitelma / puunpoistosuunnitelma kaavoitustilanteesta (metsätalousmaa tai muu kiinteistö) ja omistusrakenteesta riippumatta. Metsälain alaisilla alueilla pyydetään tarvittaessa Metsäkeskusta tekemään tarkoituksenmukainen metsänkäyttöilmoitus. Kaikki puustoiset alueet eivät kuulu metsälain alaan tai Metsäkeskuksen toimivaltaan, näin esimerkiksi tapauksessa KHO 3633/1/18.

- Kaadetaan puut/pensaat yksitellen tai pienissä ryhmissä toimintasuunnitelman mukaisesti. Työssä voidaan edetä esimerkiksi saastuneen alueen keskipisteestä ulospäin tai ulkokehältä keskipistettä kohden
 - Kaadetaan kerralla sellainen määrä, joka saadaan tarkastettua yhdellä kerralla. Näin työmäärä pysyy hallinnassa, ja työ voidaan helpommin keskeyttää ja aloittaa uudestaan.
 - Hakkuusuunnitelmassa otetaan huomioon logistiikka, puumateriaalin varastointi ja käytettävissä olevat tilat
 - Suuria puita voidaan joutua pilkkoa osiin puiden kaadon yhteydessä
- Kaadettu puu/pensas tai sen osa
 - Karsitaan oksat

- Materiaali pätkitään tarvittaessa pienempiin osiin, jotta oireiden ja merkkien näkeminen on mahdollista (lehtien ja versojen oireet, oksien oireet, toukkakäytävät, munintasuppilot, munat, syömäjäljet, ulostuloreiät).
- Levitetään tarvittaessa materiaali avonaiselle alueelle (esim. laani tai muu kenttä) niin väljästi, että tarkastaja ja tarvittaessa hajukoira pystyy tarkastamaan ne.
- Silmämääräisen tai hajukoiran tekemän tarkastuksen jälkeen osat, joissa on oireita tai merkkejä tuhoojasta, siirretään niille osoitettuun paikkaan tarkemmin tutkittavaksi (kuoriminen, pilkkominen, halkaisu).
- Varmistettava, että sijaintitieto (eli puun kasvupaikka) on tarvittavalla tarkkuudella yhdistettävissä tutkittavaan kasvinosaan.
- Kanto/juurakko
 - varmistettava, ettei siinä näy oireita
 - Jos oireita, poistetaan juurakko tarvittaessa tutkimusta varten
 - Jätettävän kannon korkeus riippuu tuhoojalajista
- Mikäli puita on harvassa: Merkitään ja numeroidaan kaikki poistettavat puut ja kirjataan paikkatietojärjestelmään (ensisijainen toimintatapa), mikäli puita siirretään kaatopaikalta tutkittavaksi. Mikäli puut tutkitaan kaatopaikalla, ei puita (tapauksesta riippuen) tarvitse numeroida.
- Mikäli puita on tiheästi eikä yksittäisiä puita pystytä merkitsemään: Siirrettävien puiden on oltava yhdistettävissä tiettyyn ruutuun, mutta yksittäisiä puita ei tarvitse numeroida (toissijainen toimintatapa).
- Tutkittu materiaali haketetaan tarvittaessa ja kuljetetaan suljetussa kontissa soveltuvaan jatkokäsittelypaikkaan.
- Puutavara ja -materiaali voidaan useimmiten hyötykäyttää, esim. energiaksi.

9.2 Muun kasvimateriaalin hävittäminen

Kaikki saastuneet ja mahdollisesti saastuneet kasvit poistetaan, ellei lainsäädäntö toisin määrää. Hävityksessä voidaan joutua poistamaan myös muita kuin tuhoojan isäntäkasveja.

Mikäli tuhoojan löytyminen johtaa saastuneen alueen laajentamiseen, poistettu materiaali tutkitaan joko silmämääräisesti tai laboratoriotutkimuksin. Hävittäminen tehdään toimintasuunnitelman mukaisesti. Tutkittu materiaali silputaan tarvittaessa ja kuljetetaan suljetussa kontissa soveltuvaan jatkokäsittelypaikkaan.

9.3 Muun materiaalin hävittäminen

Jos ilmenee, että juurakot, kasvualusta, viljelytarvikkeet (ruukut, katekankaat, muovit yms.) yms. ovat karanteenituhoojan saastuttamia tai mahdollisesti saastuttamia, ne tulee tapauksen mukaan käsitellä tai hävittää niin, ettei aiheudu riskiä karanteenituhoojan leviämislle. Perunan osalta tuote saattaa olla mahdollista hyötykäyttää.

9.4. Laboratorionäytteet poistetusta materiaalista

Laboratorionäyte otetaan, kun

- Kasvimateriaalista löydetään elävä tai kuollut mahdollinen karanteenituhooja tai sen oire.
- Kasvimateriaalin tarkastaminen ei maastossa onnistu.

Laboratorionäyte kirjataan paikkatietojärjestelmään lisätietoineen (esim. laji, kasvinosa, tarkentavat havainnot, valokuva). Ensisijaisesti näytteen ottanut kirjaa myös tuloksen paikkatietojärjestelmään.

Näyte pakataan siten, että se saadaan toimitettua määrityskelpoisena ja tuhoajan leviämättä laboratorioon. Kartoituslaryhmä

- varmistaa laboratoriosta soveltuvan näytteenottotavan ja ajankohdan (erityisesti aiemmin esiintymättömille lajeille)
- varmistaa laboratoriosta soveltuvat pakkaustavat eri elinvaiheen yksilöille (elävänä/kuolleenä, pyydyksessä/purkissa, säilöttynä/pakastettuna)
- ohjeistaa kenttähenkilöstöä

Näyte lähetetään tai viedään laboratorioon.

- Laboratorio ilmoittaa tulokset ohjeen Toimenpiteet karanteenituhoojatapauksessa mukaisesti.
- Jollei näytettä pysty määrittämään, laboratorio kertoo asiasta sektorivastaavalle.

9.5 Desinfiointi ja torjunta

Desinfiointi

Tuhoojan hävittämiseen rakenteista ja työvälineistä voidaan käyttää sallittuja desinfiointiaineita. Tukesin biosidivalmisterekisteri: www.kemidigi.fi.

Kemiallinen torjunta

Tuhoojan tai sen vektorin hävittämiseen kasveista voidaan käyttää sallittuja kasvinsuojeluaineita. Tukesin kasvinsuojeluinerekisteri: www.kemidigi.fi. Tällä hetkellä metsissä eikä viljelyalueiden ulkopuolisilla alueilla ole yhtään sallittua kemiallista torjunta-ainetta karanteenituhoojia vastaan. Niihin liittyy ympäristöriskejä ja niiden teho on kyseenalainen mm. puun sisässä olevien hyönteisten kohdalla.

Kun kasvintuhoojan torjumiseksi ei jäsenvaltiossa ole hyväksyttyä valmistetta tai muuta torjuntakeinoa, jäsenvaltio voi myöntää hätäluvan kasvinsuojelun hätätilanteisiin (1107/2009 art. 53) valmisteen markkinoinnille ja käytölle enintään 120 vuorokauden ajaksi. Valmisteen käytön tulee olla rajoitettua ja valvottua. Hätälupaa haetaan Tukesista lähettämällä hakemuslomake sähköpostitse (ppp@tukes.fi). Hätälupahakemuksen tekee toimenpidealaryhmän vastaava. Hakemuksen liitteenä tulee olla perustelut käytön tarpeellisuudesta, ehdotus käyttöohjeen tekstiksi käyttöohjeineen, saatavilla olevat jäämätutkimukset tai -tiedot sekä GAP-taulukko EPPO-koodeineen. Hakemuksen käsittelyaika on 60 vrk ja sen hinta on 2300–5400 € työmäärästä riippuen. Akuuteissa hätätilanteissa Tukes voi priorisoida käsittelyn ja tehdä päätökset nopeasti. Hätäluvan hakijan tulee lisäksi tehdä hakemus EU:n E-Submission Food Chain (ESFC) -tietokantaan. Hakemuksen tekemiseen tarvitaan EU Login -tunnukset. Lisätietoa hakemusmenettelystä saa Tukesista.

Hätälupa myönnetään tapauskohtaisesti perusteluiden ja kasvinsuojelullisen tarpeen mukaan. Jos käyttökohteeseen ei ole olemassa kemiallista valmistetta, tai muuta torjuntakeinoa, perustelut ovat kattavat ja tuhon laajuus ilmeinen, lupa voidaan myöntää. Lupaa ei myönnetä, jos kohteeseen on jo hyväksytty valmiste, joka vastaa ominaisuuksiltaan haettua valmistetta, tai jos kyseessä ei ole selkeä hätätilanne. Jos kasvinsuojelun ongelma on toistuva, pitää hakea hyvissä ajoin ns. tavallista päälupaa tai minor use (vähäisten käyttöjen) -lupaa. Minor use -lupaa hakee pääsääntöisesti tuottajajärjestö. Jos kasvinsuojeluainetta ei ole saatavilla Suomen markkinoilla, on selvitettävä, miten sitä voitaisiin hankkia. Kasvinsuojeluaineita ei saa tilata Suomen ulkopuolelta ilman Tukesin lupaa.

Fysikaalinen torjunta

Tuhoojan hävittämiseen rakenteista ja työvälineistä sekä maa-aineksesta voidaan käyttää fysikaalista torjuntaa kuten liekitys ja höyrytys.

Biologinen torjunta

Biologisia torjuntaeliöitä on toistaiseksi vähän saatavilla avomaakäyttöön. Uuden potentiaalisen eliön käyttö edellyttää lupaprosessin läpikäyntiä (hakemista koskeva

EPPO:n standardi PM 6/2). Torjuntaan saa käyttää vain tarkoitukseen hyväksyttyjä torjuntaeliöitä.

Tukesin kasvinsuojeluainerekisteri: www.kemidigi.fi.

Ruokaviraston makroeliöluettelo: www.ruokavirasto.fi/kasvit/torjuntaeliot-ja-polyttajat/.

Muut torjuntamenetelmät

Torjunnassa voidaan käyttää tapauksen mukaan myös esimerkiksi hyönteisten massapyyntiä tai häirintää feromonien avulla. Menetelmän tulee olla Tukesin hyväksymä.

9.6 Toimenpiteisiin vaikuttavat aluetyypit

Asemakaava-alue

Kasvinterveyslainsäädännön mukaiset torjuntatoimenpiteet kuten kaatotoimenpiteet on mahdollista toteuttaa asemakaava-alueella sijaitsevalla alueella ilman maisematyölupaa. Kaupungille tai kunnalle on kuitenkin aina tehtävä ilmoitus, kun toimenpiteitä tehdään asemakaava-alueella.

Metsälain mukainen alue

Metsälain mukaisella alueella (metsätalousmaa) sovelletaan tapauskohtaisesti omistajalle normaalitilanteessa kuuluvia velvoitteita kuten hakkuuilmoitusta. Metsämaalla otettava huomioon metsälain 10 §:n erityiset elinympäristöt. Lakisääteisten luontokohteiden säilyminen pyritään turvaamaan. Kohteet rajataan mahdollisuuksien mukaan leimikon ulkopuolelle hakkuita suunniteltaessa. Kesähakkuissa (ja kohteiden priorisoinnissa) otettava huomioon kaatotöitä rajoittavat tekijät kuten korjuukelpoisuus (esim. maapohjan kantavuus) ja lintujen pesät. Metsätalousmaalla puuston korjuussa ja kuljetuksessa noudatetaan metsätuholain (Laki metsätuhojen torjunnasta 1087/2013) mukaisia poiskuljetuksen aikatauluja. Havupuiden kantokäsittelyvelvoite otettava huomioon (em. lain 8a §).

Metsänhoitoalueella esiintyvä, laaja tuhoalue jaetaan metsänhoitosuunnitelman mukaisiin lohkoihin. Metsäkeskus antaa virka-apua kartan luonnissa ja merkitsemisessä. Muulla puustoisella alueella tuhoalue jaetaan mieluiten ilmakuvien perusteella lohkoihin. Lohkot numeroidaan juoksevasti lännestä itään tai muulla systemaattisella tavalla (korjuusta lisää liitteessä 6).

Luonnonsuojelualue

Jos tuhoalue sijaitsee kokonaan tai osittain luonnonsuojelualueella, Natura-alueella, kansallis- tai luonnonpuistossa, tai vastaavalla alueella, Ruokavirasto pyytää lausuntoa Metsähallitukselta ja/tai Metsäkeskukselta ja/tai ympäristöministeriön edustajalta ennen toimenpiteiden aloittamista, jotta Ruokavirastolla on tiedossa suojeltavat luontoarvot (esim. suojeltavat lajit ja pesäpuut). Ruokavirasto pyytää tarvittaessa lausuntoa SYKEltä [uhanalaisten lajien huomioimisesta metsähakkuissa](#), jos toimenpiteiden kiireellisyys ei sitä estä. Jos torjunnan kannalta on mahdollista, suojeluarvot pyritään ottamaan huomioon esimerkiksi torjuntamenetelmiä valittaessa (esimerkiksi hakkuuajat ja puunkorjuumenetelmät).

Jos toimenpide saattaa merkittävästi heikentää Natura-verkostoon kuuluvan alueen suojelun perusteena olevia luonnonarvoja, Ruokaviraston ilmoittaa siitä Lupa- ja valvontavirastolle (Luonnonsuojelulaki 36 §).

10. Toimenpiteet puskurialueella

Puskurialueen avulla pyritään estämään tuhoajan leviäminen saastuneelta alueelta laajemmalle alueelle.

Alueeseen kohdistuu usein erilaisia rajoituksia koskien esimerkiksi kasvien tai muun materiaalin siirtämistä.

- Lajeilla, joilla on täytöntöönpanoasetus, rajoitukset sisältyvät asetukseen.
- Lajeilla, joilla ei ole täytöntöönpanoasetusta, Ruokavirasto määrittää rajoitukset ensisijaisesti lajikohtaisessa valmiussuunnitelmassa. Tarvittaessa tutkimus- ja arviointialaryhmä tekee tuhoajan löydyttyä ehdotuksen rajoituksista, ja valmiusryhmä hyväksyy ne.

Rajoitukset sisältyvät päätökseen rajatusta alueesta (tai torjuntapäätökseen, jos koko rajattu alue on yhden toimijan alueella). Päätös sisältää toimintaohjeet rajoitusten noudattamiseksi. Rajatulla alueella valvotaan siellä toimeenpantujen siirtorajoitusten ja -kieltojen ym. noudattamista toimintasuunnitelman mukaisesti. Rajoitusten kohteeksi joutuva kiinteistönomistaja saattaa olla oikeutettu korvaukseen (luku 8.5).

11. Rajatun alueen kartoitukset

Alueella tehdään vuosittain seurantakartoituksia (monitoring survey). Tarkoituksena on käydä koko alue läpi kerran vuodessa. Kartoitukset kohdennetaan riskiperusteisesti rajatulla alueella. Kartoitus suunnitelmien päivityksessä noudatetaan aiemmin mainittua työnjakoa ja prosessia (luku 6.4). Kun uusia

saastuntoja löytyy, noudatetaan rajatun alueen perustamista soveltuvien osin (luku 8) ja korvataan tarvittaessa rajauspäätös uudella.

Saastuneelta alueelta on tavallisesti hävitetty tuhoojan isäntäkasvit, mutta kartoitusta voidaan tehdä houkutuskasveilta tai pyydyksillä. Alueella täytyy myös valvoa, ettei uusia isäntäkasveja ole kasvanut luontaisesti tai istutettu rajoituspäätösehtojen vastaisesti. Lisäksi on voitu säästää ympäristöllisesti tai kulttuurisesti poikkeuksellisen arvokkaita kasviyksilöitä, jotka tulee tarkastaa vuosittain. Menetelmät on tarkennettu lajikohtaisissa liitteissä.

12. Rajatun alueen lakkauttaminen

Lopetusvaiheessa on arvioitava, voidaanko rajattu alue lakkauttaa. Lakkautuspäätös tehdään samalla tavoin kuin perustamispäätös (luku 8.3). Jos esiintymä koostuu useista rajatuista alueista, voidaan lakkautuksia tehdä sitä mukaa, kun kunkin rajatun alueen lakkautuksen edellytykset täyttyvät. Kun rajattu alue lakkaa, sitä koskevat rajoitukset ja kiellot päättyvät. Lakkauttamista voidaan tarkentaa lajikohtaisissa liitteissä.

13. Raportointi ja avustushakemukset EU:lle

Valmiussuunnitelman toimeenpanossa tuotetaan materiaalia karanteenituhoojaa koskevaa EU-raportointia ja EU:lle tehtäviä avustushakemuksia varten. Luku vastaa Art 25 kohdassa 2 d) mainittua jäsenvaltion tiedonantovelvollisuutta komissiolle tuhoojan esiintymisestä ja sen torjumiseksi toteutetuista toimenpiteistä.

Notifiointi

Esiintymä on notifioidava IMSOC-täytäntöönpanoasetuksen 2019/1715 32 artiklan 1 kohdan mukaan 8 työpäivän kuluessa löydöksen virallisesta vahvistamisesta. Notifiointi on ohjeistettu KASLAN sisäisessä ohjeessa toimenpiteet karanteenituhoojatapauksessa 7793/04.00.00.01/2021 /2. Notifiointi tehdään EUROPHYT-outbreaks ohjelmalla, josta löytyy ohjeet notifikaation tekemiseen.

Raportointi

Kasvinterveysasetuksen 2016/2031 18 artiklan mukaan jäsenmaan on raportoitava rajattujen alueiden lukumäärä, tuhoojat ja alueella tehdyt toimenpiteet välittömästi rajatun alueen perustamisen jälkeen. Alueella tehdyt kartoitukset raportoidaan

vuosittain komissiolle EUROPHYT Surveys -ohjelman Demarcated areas -osiossa. Raportoinnin tekee valvonnan riskiperusteisuus -palvelusta vastaava.

Raportointia varten on varmistettava, että tietojen tallennusjärjestelmässä on mahdollisuus tallentaa toimenpidevalvontaa kyseiselle tuhoojalle. Rajatulle alueelle on luotava tarvittaessa oma kohde, jotta alueella tehdyt kartoitukset ja toimenpidevalvonnat voidaan erottaa muista kartoituksista. Kartoitukset ja toimenpiteet on myös pystyttävä erottelemaan saastuneella alueella ja puskurialueella tehtyihin. Joillakin tuhoojilla on vaatimuksena tilastollinen kartoitus rajatulla alueella, joka raportoidaan eri pohjalla kuin tavalliset kartoitukset.

Avustukset

EU:n komissio osallistuu karanteenituhoojien torjunnasta aiheutuneisiin kansallisiin kuluihin myöntämillään avustuksilla ([EU/2021/690](#)). Avustukset kattavat lähtökohtaisesti kentällä tehtävät toimenpiteet. Esiintymän toimenpiteitä rahoitetaan ensimmäisenä vuotena [Emergency measures](#)-rahoituksesta ja toisesta vuodesta lähtien [EU:n sisämarkkinaohjelman](#) Phytosanitary programmes -rahoitusohjelmasta.

Emergency measures -hakemukseen on määriteltävä toimenpiteen tyyppi: A) hävitys (eradication), B) leviämisen estämistoimenpide (containment) vai C) muu suojaava toimenpide.

Tarvittavat tiedot erikseen kultakin rajatulta alueelta

- Käytetty työaika tunteina (sovittujen työaikakirjausten mukaisesti)
- Laboratoriotestien osalta henkilökunnan työaika, testikittien ja materiaalien kustannukset (Huom! poikkeaa EU:n sisämarkkinaohjelman hakemuksesta, jossa käytetään näytteen hintaa)
- Kustannukset erikseen kullekin työtyypille ja eri palkkaluokille
 - Hävitystoimenpiteet: visuaalinen tarkastus, näytteenotto, pyydystys, kaadot, raivaus ym. erikseen a) virkahenkilöstölle ja b) ostopalveluhenkilöstölle
 - Leviämisen estämistoimenpiteet (containment)
 - Muut suojaavat toimenpiteet
 - Kasvien hävitys
 - Tilojen, koneiden, maaperän, veden, kasvualustan ym. puhdistus ja desinfiointi
 - Tuhottujen kasvien, kasvuotteiden ym. arvon kompensointi omistajille
 - Muut poikkeukselliset kustannukset

Tarvittavat dokumentit

- Kartta, josta ilmenee rajattu alue, saastunut alue ja puskurialue, mahdollinen laani, pyydysten pitopaikat (sama kuin rajauspäätöksen karttaliite)
- Toimenpideloki, jossa toimenpiteiden laatu, määrä ja kustannukset eriteltä
- Alueella tehdyt toimenpidevalvonnat ja kartoitukset (Elmo)
- Työaika voidaan ottaa Elmo-kirjauksista tai työajankirjausjärjestelmästä. Laboratorion työajan saa Kiekusta.
- Korvauspäätökset (ja kuitit)
- Kuitit (mm. tarvikeostot, palvelusopimusten mukaiset työt, puhdistustyöt)

Sisämarkkinaohjelman rahoitushakemukseen riittää työajat, näytemäärät ja alueella tehdyt toimenpiteet. Kuitteja tai työaikaraportteja ei tarvitse toimittaa, mutta ne on oltava tallessa kustannusten raporttoimiseksi.

14. Keskeisiä termejä ja toimijoita

EFSA	Euroopan elintarviketurvallisuusviranomainen, Euroopan elintarviketurvallisuusviranomainen EFSA Euroopan unioni
EPPO	Euroopan ja Välimeren maiden kasvinsuojelujärjestö, kotisivu
IPPC	Kansainvälinen kasvinsuojelun yleissopimus on YK:n alaisen FAO:n perustama elin, jonka tarkoituksena on ehkäistä kasvintuhoojien kansainvälistä leviämistä.
ISPM	International standard for phytosanitary measures FAO, IPPC. Esim. ISPM 9 ja IPPC 2023: Emergency preparedness https://doi.org/10.4060/cc4820en sekä ISPM 15 eli Puista pakkausmateriaalia koskeva standardi https://openknowledge.fao.org/items/3719a01c-1671-4cde-bbd0-1543aaf40a6e .
Karanteenituhooja	Karanteenituhoojat jaetaan lainsäädännössä unionikaranteenituhoojiin ja suoja-aluekaranteenituhoojiin (Suomessa koloradonkuoriainen , tulipolte ja juurikkaan ritsomaniatauti). Vakavinta tuhoa potentiaalisesti aiheuttavat karanteenituhoojalajit ovat nk. prioriteettituhoojia (Asetus (EU) 2019/1702).
Kartoitus	Tieteeseen ja teknologiaan perustuva prosessi, jonka tavoitteena on selvittää, esiintyykö jotain tiettyä tuhojaa tietyllä, tuhoajan kannalta tarkoituksenmukaisella alueella (2016/2031, jatkossa kasvinterveysasetus, Art 22, ISPM 5). Samalla alueelta kerätään tiettyyn tuhojaan liittyvää tietoa eri lähteistä (ISPM 6). Tyypit: tuhojakartoitus (Detection survey), rajauskartoitus (Delimiting survey) ja seuranta (Monitoring survey) (IPPC 2021 Surveillance guide) (ks. 10.1). Se voi olla satunnaista tai riskiperusteisesti kohdennettua. Siihen voi liittyä

	näytteenottoa. Se tehdään lajin oireiden ilmenemisen kannalta sopivaan aikaan. (Kasvinterveysasetus Art 22).
Rajauskartoitus	Engl. Delimiting survey tehdään rajatun alueen rajojen määrittämiseksi (EFSA 2020 doi:10.2903/sp.efsa.2020.EN-1919). Ei kartoitus, jonka avulla päätetään, perustetaanko rajattu alue ylipäätään. Alkaa yleensä positiivisen tuhoajahavainnon saamisen jälkeen. Toistuva menettely, jota käytetään määrittämään rajat alueelle siten, että toinen puoli luokitellaan tuholaisten saastuttamaksi ja toinen siitä vapaaksi (Commission Implementing Regulation (EU) 2024/434). Puskurivyöhykkeen alue = Rajattu alue – Saastunut alue (EFSA 2020 doi:10.2903/sp.efsa.2020.EN-1873).
Tuhoojakartoitus	Engl. Detection survey eli havaitsemistutkimukset tuhojavapauden osoittamiseksi (EFSA 2020). Tälle voi esiintyä tilastollisia vähimmäisvaatimuksia.
Seuranta	Monitoring survey (EFSA 2020 doi:10.2903/sp.efsa.2020.EN-1919) Esim. vuosittaisia kartoituksia (esim. (EU) 2024/434) levinneisyysarviointia varten, kun mitataan hävittämistoimenpiteiden edistymistä tai vahvistetaan alhainen tuholaisten prevalenssi.
Rajattu alue	Demarcated area, ((EU)2016/2031) 18 art. (perustaminen) ja 19 art. (lakkauttaminen). Kun karanteenituhooja on virallisesti vahvistettu, toimivaltaisen viranomaisen on välittömästi muodostettava yksi tai useampi alue, jolla toteutetaan toimenpiteitä. Rajattu alue koostuu saastuneesta alueesta ja puskurialueesta.
Saastunut alue	Engl. Infested zone, kasvinterveysasetuksen 18 artikla. Siihen kuuluvat: a) kaikki kasvit, jotka tiedetään kyseisen tuhoajan saastuttamiksi; b) kaikki kasvit, joissa on merkkejä tai oireita mahdollisesta kyseisen tuhoajan aiheuttamasta saastunnasta, c) kaikki muut kasvit, jotka todennäköisesti ovat olleet kyseisen tuhoajan saastuttamia tai voivat tulla sen saastuttamiksi, mukaan lukien kasvit, jotka todennäköisesti ovat saastuneita siksi, että ne ovat alttiita kyseiselle tuhoojalle ja sijaitsevat lähellä saastuneita kasveja, tai siksi, että niiden tuotantoalkuperä on sama kuin saastuneiden kasvien tai niistä kasvatettujen kasvien; d) maa, maaperä, vesistöt tai muut tuhoajan saastuttamat tai todennäköisesti saastuttamat kohteet. <i>Xylella</i>-säädöksen (EU) 2020/1201 tartuntavyöhyke I. infected zone korvataan lajikohtaisessa liitteessä tällä termillä. Myös esim. mäntyankeroissäädöksessä puhutaan vyöhykkeistä.
Puskurialue	Engl. Buffer zone, kasvinterveysasetuksen 18 artiklan mukaan sen on sijaittava saastuneen alueen vieressä ja ympäröitävä se. Sen laajuuden on oltava asianmukainen, riskiperusteinen, ja siitä on päätettävä Kasvinterveysasetuksen liitteessä II olevassa 2 jaksossa vahvistettujen periaatteiden mukaisesti. Jos riski tuhoajan leviämisestä saastuneen

Toimintasuunnitelma	alueen ulkopuolelle on kuitenkin poistettu tai sitä on pienennetty hyväksyttävälle tasolle, sitä ei tarvitse perustaa. Engl. Action plan (Kasvinterveysasetus Art. 27) mukainen kasvinterveysviranomaisen valmiussuunnitelman pohjalta valmisteleva tapauskohtainen suunnitelma tuhoajan kartoittamiseksi ja hävittämiseksi.
Vektori	Siirtäjäeliö tai väli-isäntä, joka kuljettaa taudinaiheuttajan tai tuhoeläimen isäntäeliöstä kuten kasvista toiseen.

15. Liitteet

Liite 1. Tavanomaiset tarvikkeet

Jollei muuta mainittu, välineitä on yleensä yksittäisiä- muutamia kappaleita. Kaikissa toimipaikoissa ei ole kaikkia listattuja tarvikkeita. Tarvittavat käyttöluvut ja koulutukset tarvikkeiden käyttöön oltava voimassa niitä käytettäessä.

Kartoitus- ja pyydystysvälineet:

- Suppilo- ja liimapyydykset varaosineen
- Feromonit ja houkutusaineet lähinnä seuraavan kauden varalle
- Kiipeilyvälineet (kahdelle)
- Porat (1 kpl / Ruokaviraston tarkastaja) ja terät (yksittäisiä varalla)
- Puukot (1 kpl / Ruokaviraston tarkastaja)
- Kiikarit, luupit, suurennuslasit
- Näytepussit, lasipurkit kansineen, pinsetit
- Kosteusmittarit (+ kalibrointivälineet)

Puuvartisten kasvien tutkimisvälineet

- Käsisahat (ml. jatkovarsisaha), halkaisukirveet, vesurit (1–2 kpl / Ruokaviraston toimipaikka)
- Moottorisaha varusteineen
- Puukkosaha
- Varsileikkuri, oksasakset
- Desinfiointivälineet (etanoli, sprii, kaasupoltin)
- Jätesäkit (tautiepäilyissä oksille)
- Kannelliset suljettavat näytetynnyrit
- Halkomakone (vain Helsinki, 1 kpl)

Maanäytteiden tutkimusvälineet

- Perunanäytteille isot paperipussit
- Maanäytelapiot, kuokat, näytemittakulhot

Torjuntavälineistö

- Ks. sahat edellä
- Kasvinsuojeluruisku
- Liekityslaitteisto
- Karanteenimuovi (mm. erän peittämiseen)

Kirjaamis- ja merkitsemisvälineet

- Ruokaviraston kuitu- ja muovinauha
- Spraymaalit, tussit

Työturvallisuus- ja suojavarusteet

- Vuodenajan mukainen maastotyövaatetus
- Turvakengät ja suojahaalarit (myös torjunta-aineilta suojaava)
- Työrukkaset ja muovihansikkaat
- Kypärät, visiirit, kuulosuojaimet
- Kertakäyttöiset saapas- ja kenkäsuojat, suojahaalarit ja myssyt

Liite 2. Tilannekuva

Tilannekuva (Common operating picture) on kuvaus yhteisestä, jaetusta ja johdonmukaisesta ymmärryksestä tuhoajatapauksesta. Se on koottu monista eri lähteistä päätöksenteon tueksi. Kaikki tuhoajatapauksen viestintä tehdään tilannekuvan pohjalta.

Sektorivastaava luonnostelee tilannekuvan valmiusryhmän kokouksia varten, ja kokouksissa tilannekuva täydennetään ja hyväksytään. Tilannekuva sisältää viimeisimmät keskeiset tiedot tuhoajatapauksesta.

Tilannekuvan sisältö:

- esiintymän/esiintymien sijainti
- esiintymän/esiintymien koko
- tuhoajahavaintojen lukumäärä päivämäärineen
- näytemäärä: vahvistetut ja vahvistusta odottavat
- muut tarpeelliset tiedot tapauksen mukaan
- käynnissä olevat toimet alaryhmittäin
- Tilannekuvaa ylläpidetään Virrassa, ellei muuta järjestelmää ole käytössä.

Kuvitteellinen esimerkki tuhoajatapauksen tilannekuvasta
Tilannekuva 23.10.2023

Perustiedot tapauksesta

- Punakaulusjäärä (*Aromia bungii*) (> linkki Ruokaviraston tuhoajakuvaukseen) todettu keskuspuistosta Jäärälän kaupungista 23.9.2023.
- Jäärä löytyi kaupungin työntekijän ilmoituksen perusteella.
- Saastuneita kasveja/puita 5 kpl, *Prunus cerasus*
- Alkuperäselvitys käynnissä yhteistyössä kaupungin kanssa.
- Saastunut alue 100 m perustettu saastuneiden puiden ympärille 5.10.2023.
- Puskurialue 2 km perustettu saastuneen alueen ympärille 5.10.2023
- Kartta saastuneesta alueesta ja puskurialueesta (rajoitettu alue) Ruokaviraston verkkosivuilla (>linkki).
- Saastuneen alueen ja puskurialueen toimenpiteet ja rajoitukset löytyvät myös Ruokaviraston verkkosivuilta (>linkki).

Tilannekuvan päivitys

- Saastuneen alueen puiden kaataminen ja tutkiminen aloitetaan 25.10.2023. Kaataminen rajoittuu isäntäkasveihin, joita ovat *Prunus*-suvun

puut ja pensaat (esim. kirsikat, tuomet, luumut). Muita kuin isäntäkasveja ei kaadeta. Puiden kaatoon on tilattu urakoitsija. Saastuneiden puiden tutkimisen hoitavat Ruokaviraston ja ELY-keskuksen tarkastajat. Epäilyttävät puunkappaleet sekä hyönteisnäytteet tutkitaan Ruokaviraston laboratoriossa.

- Jos saastuneelta alueelta kaadetuista puista löytyy punakaulusjäärää, saastunut alue laajenee aina 100 m säteelle saastuneesta puusta.
- Alueen asukkaille on järjestetty tiedotustilaisuus puiden kaatamisesta ja alueella voimaan tulleista rajoituksista 20.10.2023. Moni alueen asukas vastustaa isäntäkasvien kaatamista pihaltaan. Kiinnostus Jäärälän kaupungissa on suurta, ja Ruokavirastolta on pyydetty uutta yleistä tiedotustilaisuutta kaupungintalolla.
- Kartoitus puskurialueella jatkuu sen jälkeen, kun saastuneen kaadetut puut on tutkittu. Seuraava mediatiedote: 24.10.2023

Lisätietoa: asiantuntija X.X.

Liite 3. Kenttätiedon keruun tehtävälista

Kohteesta kerättävät tiedot

1. Saastuneiden kasvien tarkka sijainti, tarvittaessa koordinaatteineen.
2. Kohteessa olevat muut isäntäkasvit ja niiden sijainti.
 - a) Pisteet kartalle heti tässä vaiheessa, jos esim. viheralue, metsä, peltolohko tai tienpiennar.
 - b) Puutarhatuotannossa tms. toimijoilla: isäntäkasvit määrineen, alkuperineen ja sijainteineen (lohko/huone) sekä jäljitettävyyssdokumentit (lähetyslista, kasvipassi).
 - c) Puutavaran/puisen pakkausmateriaalin tuotannossa / kivialan ym. toimijoilla lisäksi ISPM 15 -numero/t
3. Ovatko muut kohteen isäntäkasvit oireellisia tai muuten mahdollisesti saastuneita (esim. sama alkuperä, kasvilaji tms.). Tarvittaessa näytteenotto.
4. Saastuneiden kasvien ja muiden kohteessa olevien isäntäkasvien alkuperä ja mahdollinen yhteys muihin tuotantopaikkoihin tms. kohteisiin.
5. Jatkoleviämisen todennäköisyys ja onko tarvetta leviämistä estäville toimenpiteille (kasvien hävitys / väliaikainen markkinointikielto tms.).
6. Jos kyseessä on toimija: Onko tarvetta takaisinvedolle, eli onko toimija lähettänyt saastuneen erän tai mahdollisesti saastuneiden erän kasveja eteenpäin muille toimijoille tai kuluttajille?

Kohteen lähiympäristöstä kerättävät tiedot

7. Isäntäkasvien sijainti ja määrä kohteen välittömässä läheisyydessä, esimerkiksi
 - a) muut tuotantopaikat
 - b) viheralueet ja omakotialueet
 - c) tienpientareet, valtateiden liittymät ja joutomaat
 - d) maasto, onko havumetsää/lehtimetsää ja mahdolliset harvinaisemmat isäntäkasvit
8. Muut mahdolliset saastunnan lähteet lähialueella.
9. Mahdolliset lähialueen toimijat, joiden toimintaan tuhoojaesiintymä voi vaikuttaa.

Liite 4. Kasvinterveydellisen riskimateriaalin hävittäminen

Hävittämiseen tai käsittelyyn soveltuvat laitokset

- Käytännössä kuumennuskäsittely tai poltto ovat varhimmat vaihtoehdot. Kuumennuskäsittely voidaan tehdä laitoksessa tai siirrettävässä laitteessa.
- Tietyissä tapauksissa riskimateriaalin käsittely biokaasulaitoksen tai muun tuotantolaitoksen prosessissa voi olla mahdollinen käsittelytoimenpide, prosesseista ja sivuvirroista riippuen.
- Pieniä määriä voidaan mahdollisesti polttaa esiintymispaikalla, <https://pelastustoimi.fi/koti-ja-arki/tulen-kasittely/risujen-poltto>.
- Siihen, missä tavara voidaan polttaa, vaikuttaa etenkin se, onko kyse tuoreesta tavarasta. Puun osalta voi olla myös merkitystä, onko kyseessä havu- vai lehtipuu.
- Oleellista on saada materiaali polttoon mahdollisimman pian toimituksen jälkeen.
- Alueen toimijoilla voi olla jo toimitussopimus kyseiseen vastaanottajalaitokseen. Näiltä toimijoilta selvitetään mahdollisuus tavarankäsittelyyn ja kuljetukseen.
- Tapauksesta riippuen puutavaran toimituksista kannattaa tehdä sopimuksia osapuolten välillä. Jos puumäärät ovat pienehköjä, puusta saatava tulo voi jäädä pieneksi tai se ei kata edes käsittely- ja siirtokustannuksia.

Polttolaitoksia on kahden tyyppisiä, mutta kaikissa kuitenkin polttamisen tuotteena tuotetaan lämpöä ja usein myös sähköä.

Energialaitokset

Useissa energialaitoksissa poltetaan puuhaketta, mutta on myös turve-, hiili- tai kaasuvoimalaitoksia. Yksittäisten energialaitosten tietoja löytyy netistä. Esimerkkinä Vantaan Energia; Järvenpää, Porvoon Energia.

Jätepolttolaitokset

Jätelaitokset polttavat lähinnä sekajätetyypistä tavaraa. Laitoksista on listaus YM:n sivuilla ([Yhdyskuntajätettä polttavat laitokset \(YM\)](#)). Listalla laitoksen nimen yhteydessä on maininta kattilatyyppistä. Arinakattila -tyyppinen laitos pystyy todennäköisesti parhaiten polttamaan kasvintuhoojatapausten sekajätettä. Jätepolttoaineet -sarakeessa on mainintoja mahdollisista jätetyypeistä; yhdyskuntajäte, elinkeinotoiminnan ja teollisuuden jäte, maatalousjätteet.

Liite 5. Puunkorjuun, varastoinnin ja käsittelyn erityiskysymyksiä

Puunkaadot

Kaadot on suoritettava turvallisesti (ks. kasvintarkastajan yleiset ohjeet ja Valtioneuvoston asetus puunkorjuutyön turvallisuudesta (23.8.2001/749). Käytettäessä ulkopuolista toimijaa esim. puiden kaadossa, vastuu työturvallisuudesta on ensisijaisesti tällä toimijalla, mutta vastuuviranomaisen on syytä olla mukana suunnittelussa, koska kyseessä on erityiset hakkuut.

Saastuneen alueen hakkuut kohdistuvat käytännössä myös muihin kuin kohdepuihin, koska lajikohtaisia poimintahakkuita on vaikea toteuttaa varsinkaan laajoilla alueilla. Muut kuin potentiaaliset isäntäpuut lajitellaan (laanille tai sen ympäristöön) erikseen.

Puutavaran mittaus (puutavaralajeittain) tehdään niin hyvin kuin mahdollista. Jos poistettava puutavara tulee pilkkoa ja hakettaa mahdollisimman pian, mittausta ei ehkä pystytä tekemään vaaditulla tavalla ja mittausasiakirjaa ei ehkä pystytä vahvistamaan (Laki puutavaran mittauksesta 414/2013, <https://puuhuolto.fi/mittaus-ja-laatu/johdanto/mittausasiakirja/>, https://www.luke.fi/sites/default/files/2022-05/Tehdasmittausilmoituslomake_Luke_21012015.pdf).

Mikäli saastuneelta alueelta kaadetut potentiaaliset isäntäpuut on haketettava, voi se aiheuttaa laajoissa tapauksissa puutavaran arvon alenemista ja muutoksia hankintaketjuun.

Kaatojen yhteydessä saattaa ilmetä, että jokin puu voi olla erityisen arvokas yksilö. Tällöin asia selvitetään Toimenpiteet-alaryhmässä. Käsittettä arvopuu ei voida soveltaa tavallisiin pihapuihin (KHO:n ratkaisu 3633/1/18).

Rajatun alueen koon ja puustoisuuden mukaan torjuntatoimissa syntyvää puutavaraa voi syntyä lyhyessä ajassa paljonkin. Suurta määrää ei todennäköisesti pystytä käsittelemään metsäteollisuudessa samassa aikataulussa, jolloin metsäteollisuudelle saattaa syntyä lisäkustannuksia esimerkiksi sahatavan käsittelyvaatimusten osalta.

Ympärivuotisen puun kuljetus- ja prosessointikapasiteetin koordinoitua eri toimijoiden kesken on selvitettävä. On epävarmaa, että kohdealueen lähellä on saatavissa yrittäjiä haluttuun aikaan. Potentiaalista isäntäkasvia olevan pyöreän puutavaran siirtäminen tai varastointi rajatun alueen ulkopuolella ei yleensä ole mahdollista, mikä aiheuttaa lisävaatimuksia tuhoalueen varastointikapasiteetille. On mahdollista, että toimintaympäristössä puuta käyttävien laitoksien huoltotaukoja on ajoitettu heinäkuulle, jolloin on monen karanteenituhoojan lentoaika.

On selvittävä keinoja, miten laaja tuhopuiden korjuu ja varastointi tuhoalueella voidaan koordinoida. Tuhotilanteita varten tulee olla esimerkiksi mietittynä valmiiksi alueet, joihin puuta voidaan varastoida merkittäviä määriä normaalia enemmän.

Puunkorjuista metsäalueilla voi aiheutua luvussa 2 mainittujen asioiden lisäksi jopa miljoonien kustannukset. Ne koostuvat tarkastus- ja kartoitustöiden lisäksi hakkuista, puiden kuorinnasta, hakkuutähteiden keruusta ja polttamisesta ja taimikon raivauksista, saatujen puiden, kuoren, hakkuutähteiden ja hakkeen kuljetuksista ja jatkokäsittelystä (kuivaus/kuumennus tai vastaava). Metsät voidaan joutua hakkaamaan kerralla epätaloudellisena ajankohtana, jolloin puumarkkinoille voi syntyä ylitarjontaa, mikä voi hidastaa puutavaran kuljetuksia ja käsittelyä, ja lisätä varastointikustannuksia.

Lisätietoa mm. muista vastuuorganisaatioista ja sidosryhmistä löytyy seuraavista kansallisista varautumissuunnitelmista:

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/server/api/core/bitstreams/cfe84f98-4317-4324-9bd4-107ccbf3f0dd/content>

<https://www.metsakeskus.fi/sites/default/files/document/varautumissuunnitelma-metsatuhoihin.pdf>

<https://maaseutuverkosto.fi/wp-content/uploads/2024/09/Sprucerisk-loppuraportti-liitteineen.pdf>

RUOKAVIRASTO

Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

Tämä asiakirja on laadittu ja allekirjoitettu sähköisesti.
Dokumentet har satts upp och undertecknats elektroniskt.
This document has been digitally prepared and signed.

Yksikönjohtaja TUULA MÄKI-VALKAMA
Hyväksytty 3.7.2026

Erityisasiantuntija LIISA VIHERVUORI
Esitelty 3.7.2026

Ruokavirasto

PL 100, 00027 RUOKAVIRASTO

Puh. 029 530 0400 (vaihde)

ruokavirasto.fi

Y-tunnus: 2911686-7

Livsmedelsverket

PB 100, 00027 LIVSMEDELSVERKET

Tfn 029 530 0400 (växel)

livsmedelsverket.fi

FO-nummer: 2911686-7

Finnish Food Authority

P.O. Box 100, FI-00027 FINNISH FOOD AUTHORITY, FINLAND

Tel. +358 29 530 0400 (switchboard)

foodauthority.fi

Business ID: 2911686-7